

» C E Ļ Š «

laikraksts reliģijai un gara dzīvei.

III gads.

Redaktors: māc. G. Šaurums.

Redakcijas kollēģija: prof. Dr. K. Kundziņš, prof. Dr. V. Maldonis,
prof. Dr. L. Bērziņš, doc. Dr. A. Freijs, māc.
P. Deltavs.

1937.

Izdevēja: E v.-L u t. B a z n i c a s v i r s v a l d e.

I. Vispārīgi raksti:

	Lapp.
Dir. māc. A. Voitkus — Droša pārlicība	1
Doc. Ed. Zicāns — Tulkojumi no Vecās derības	3
Prof. K. Kundziņš — Jaunās Derības jaunais tulkojums . . 7,	81
A. Vītols — Latviešu reliģiskā īpatnība un kristianisma latviskošanas iespēja	13
Prof. Dr. L. Bērziņš — Garīgās dzejas kopšana 17,	84
Māc. E. Sarkanbārdis — Baznīcas darbs pie bērniem 24, 106,	165
Prof. V. Maldonis — Gribot negribot jājautā 30,	110
P. Rozenbergs — Vēlreiz par garīgo amatu	33
Prāv. A. Jaunzems — Lieldienu cilvēki	73
Prof. P. Dāle — Kas ir cilvēks	75
Vec. doc. Dr. Ed. Zicāns — Reliģiskās un ētiskās noskaņas latviešu rakstniecībā pasaules uzskatu mijkrēsli	90
Māc. D. K. Freudfelds — Lutera attīstības problēma līdz 1517. g. jaunākajā teoloģijas literatūrā 102,	161
Prof. V. Maldonis — Vasaras svētku aicinājums	141
Doc. Ed. Rumba — Kristus un draudze	144
Vec. doc. Ed. Zicāns — Reliģiskais prieks Vecajā derībā 152, 207,	288
Prāv. Dr. V. Sanders — Kas ir mūsu alga	205
Stud. theol. I. Bērziņš — Reliģiski elementi Jāņa Mediņa dzeju krājumā Varenība	214
Prof. Dr. L. Bērziņš — Kristīgi reliģiski momenti latviešu tautas dzejā	222
I. V. Ilsters — Bārbeles draudze un baznīca	229
Cand. hist. A. Kleppers — Zonntāgs kā mācītājs-spreidkotājs 232,	295
Māc. P. Apkalns — Pļaujas svētkos	269
Prof. L. Adamovičs — Pareizais atstatums	271
Prof. V. Maldonis — Oksfordas oikūmeniskā konference 1937. gada 12.—26. jūlijam	273
Skol. K. Meiers — Vēl kāds 42 psalma tulkojums	294
Doc. Alb. Freijs — Vai Rudolfs Blaumanis bija reliģiōzs? . 299,	369
Māc. I. Ozols — Ziemas svētki — mūsu sirds ilgu piepildījums .	333
Prāv. K. Avots — Prāvesta K. Kundziņa piemiņai	337
Māc. E. Pavašars — Prāvesta Dr. theol. h. c. Kārļa Kundziņa raksturojums	338
Prof. I. Rezevskis — Ko sniedz mums teksta kritika Jaunās Derības izpratnei?	341
Priv. doc. F. Treus — Dziesmas par Jahves kalpu un ciešanas stāsti evaņģēlijos	355
Likumība un novirzība dabā un cilvēka dzīvē	362
Prof. L. Adamovičs — Personas, fakti un nolūki	375
L. Čuibe — Kāds Jēzus evaņģēlija pārpratums	385

II. Skola un paidagoģija.

Māc. V. Osis — Rīta lūgšana pamatskolā	37
Stud. paid. Z. Lindersone — Nedarīsim pāri nevienai dzīvai radībai	43
Aleks. Upīte — Tēvs vai māte	114
Fr. Zālītis — Kronvalda Atis kā latviešu nacionālās audzināšanas pamatu licējs	171
Stud. paid. I. K. — Reliģijas mācības stunda pamatskolas pirmajai klasei	180
Prof. K. Kundziņš — Kad dzīves pamati irst	241, 310
Stud. theol. B. Kasars — Kopīgs visu klašu rīta svētbrīdis un ticības mācības stunda 3. pamatskolas klasē	246 314
Māc. K. Bilzēns — Ticības mācības stunda	393

III. Grāmatu apskats.

58, 130, 190, 259, 324, 398.

IV. Chronika.

64, 131, 195, 263, 327, 404.

CELŠ

L A I K R A K S T S
R E L I Ģ I J A I U N G A R A D Z Ī V E I

№ 3

Maijs/Jūnijs

1937. g.

Prof. V. Maldonis

Vasaras svētku aicinājums.

Paši pirmie Vasaras svētku dievkalpojuma vārdi, ko runā un dzird visās kristiešu draudzēs, aicina ticēt, ka Dieva valsts ir stipra. Visiem jātic, ka nav varas, nav nevienas organizētas vienības, kas būtu stiprāka par Dieva valsts spēku, kam pakļaujas visa daba, viss kosmos.

Lai pārdomājam Vasaras svētku liturģijas introīta pirmo pusi: „Kungs, mans Dievs, es Tev pateicu. Tu esi Dievs, kas mūs apgaismo. Tu sūti savu Garu, tad tie top radīti, Tu atjauno zemes ģīmi. Tu, Dievs, esi pavēlējis savai valstij būt stiprai, stiprini, ak Dievs, ko Tu esi darījis mums par labu!“

Šie ticības varenuma pilnie teikumi savākti no triju psalmu dziļdomīgo motīvu dziedājumiem. 118. ps. uzsāk dziesmas pirmās taks cēlumu ar karstu pateicību: „Pateiciet mūsu Kungam, jo Viņš ir mīlīgs un Viņa žēlastība paliek mūžīgi.“ Pateicība pirmajā kristiešu draudzē bija un ir pat līdz šai dienai kā pirmā dvēseles kustība tad, kad draudze tuvojas Dievam. Iemesls dziļš: „Kungs ir mana dziesma, mans stiprums, mans pestītājs.“ Tādēļ: „lai cilvēki nīst, lai apmetas ap mani viņu dusmas un lāsti, lai viņi grūdin grūž mani, es nemiršu, bet dzīvošu, jo Dievs mūs apgaismo.“ Dieva gaismā Dieva valsts stiprums. To zināja un tagad zin Dieva valsts līdzstrādnieki un līdzmantinieki. 104. psalma dzejnieks redz Dieva gaismas spēku Dieva gudrības dziļumos, bet izteic to konkrētos tēlos un izpausmes veidos. Kad Dievs ģērbjas gaišumā, kad Viņš sūta savu Garu, tad atjaunojas viss zemes ģīmis: aug zāle

kustojiem, dīgst sēja cilvēkiem, visa daba top pilna dzīvības. Viss nes svētību. Ar atjaunoto zemes ģīmi atjaunojas, top radīta jauna kultūra. Ja Gars līst, ceļas gara kultūra, Gars ir un būs vienmēr Dieva valsts stiprums. Kas var sacelties pret Gara varu? Dzejnieka sajūsma kāpj kāpdama un izskan slavenajā akordā: „Es dziedāšu Kungam, kamēr es dzīvošu.“ Dzejnieks atjaunotā zemes ģimja tulks.

68. psalmā skan Vasaras svētku pamattonis: Dievs stiprina savu valsti nepārspējamā varā un spēkā, t. i. ticībā un taisnībā. Spēks nav bruņās, bet sociālajā taisnībā, kur bāriem tēva gāds un atraitnēm katrai sava tiesa, kur nogurušais atspirgst kā sausā zeme pēc bagāta lietus. Šinī psalmā izceļas savā varenumā lielais pretstats, dzīvē vērots un piedzīvots, kas vienmēr bija un būs kā īsts pierādījums Dieva valsts stiprumam: *N e t i c ī g a i s* izplēnēs kā dūmi gaisā, viņš izkusis kā vasks ugunī, bet *t i c ī g a i s* spīdēs kā baloža spārni sudraboti saules gaismā. Sudraboti laistās savā spožumā Dieva valsts stiprums. To liecina Vasaras svētku uguns liesmas, kas atjauno zemes ģīmi. To liecina Dieva Gars, kas vada Dieva valsti vēstures gaitā. Ticības sajūsma uzvar. Tāda bija psalmu laikmeta pārliecība par Dieva valsts stiprumu. Ja Dieva gaisma apstaro, ja Dieva Gars apgaro, tad mostas jauna kultūra, kuņģā galvenās iezīmes ticība un sociālā taisnība, kā lielie Dieva valsts balsti.

Lai tulkotu zinātnieki kā tulkodami šīs Vec. Der. Dieva valsts jēdzienu, tā laika ticības un taisnības izpratni, mēs tomēr drīkstam secināt dažus atzinumus, kas arī mums šā laika cilvēkiem pieņemami. Bez šaubām, kultūras pamatos ir gaismas enerģija. Cilvēkiem ir sava gara gaisma un sava kultūra, bet šai kultūrai lielas ēnas puses. Tā spējīga aptumšot, pat iznīcināt savus kultūras darbus un darbiniekus. Tai nav vienmēr svētīga ritma un rituma. Tur glūn zelta teļa briesmas, tur draud Bābeles torņa sajukums, tur skubina aizliegta augļa kāre, tur neīstais apspiež īsti būtisko, tur kalpo neīstajiem, svešajiem dieviem u. t. t. Kultūra nav vienmēr kultūra. Īstā kultūrā spīd un deg Vasaras svētku gara liesmas, Dieva Gara gaisma, Dievs, kas apgaismo kultūras vērtības, jāvērtē Dieva Gara gaismā un jājautā, vai tā Dieva gribēta, vai mūžīgā pa-

doma vētīta, vai tur „sāpīgā sirsniņa“ sadzīs, vai tur augs cilvēks un viņa spēki, ar pateicību nest nesamo nastu, ar prieku manīt savas dvēseles pestīšanu un gara dzīves zelšanu. Dieva kultūra ir kultūra, kas apgaismo pat vistumšākos kaktus, kur katrs darbinieks zin „savu ieiešanu un iziešanu“, kā saule zin savu lēktu un savu rietu, kur bārgie, saltie „vēji top par eņģeļiem un ugunsposts par sulainiem“. Dieva kultūrā zel Dieva valsts.

Jau psalmi pauž, ka Gars vada pat laicīgās enerģijas strāvas. Sv. Gara vadībā dzima jauna kustība cilvēcei, kas saprata, ka materiija un materiālā kultūra pakļauta Gara darbībai, ka reliģijas, ētikas un sociālās kopdzīves pamatos nepieciešama mīlestība. Mīlestības kultūrā viss zaļo, zied un zel. Par Sv. Gara iedarbību cilvēkos stāsta reliģijas psiholoģija un par Viņa straumēm kristiešu draudžu dzīvē runā gaišu valodu baznīcas vēsture.

Dieva gaisma un Dieva Gars ir Dieva valsts satversmes nesēji. Tādēļ Dieva valsts ir stipra, ka tur Dieva ļaudis, kam gaismas un gara darbi un dzīve. No Dieva cilvēkiem plūst svētība uz bērnu bērniem. „Tie ir stipri taisnības koki, paša Kunga dēstīti.“

Nu mēs saprotam, ka valstis ir sabrukušas, bet ne Dieva valsts; baznīcas iznīkušas, bet ne Dieva draudze, ka baznīcas ir tukšas, bet ne Dieva lūgšanas nami. Gavilēšanas un pestīšanas balss skan mūžīgi taisno, ticīgo, svētbijīgo Dieva bērnu dzīvokļos. Dieva draudze stāv mūžīgi kā pats Dievs, Dievs pavēlējis savai valstij būt stiprai.

Tādā ticības pārlicībā dzīvo Vasaras svētku draudze. Vasaras svētki aicinā ticēt, ka Dieva valsts ir stipra. Par to Vasaras svētku draudze no visas sirds sauc un dzied: „Kungs, mans Dievs, es Tev pateicu!“ Sv. Gars apgaismo Kristus ceļu un ceļa gājējus. Šinī gaismā sadeg bailes, maldi un tukši sapņi. Gājēju priekšā reāla dzīve, bet tur plūst ticības sajūsma, kas runā, apliecina, kopj un dziedina; tur sajūsmā katrs ziedo sevi savas draudzes svētajiem ideāliem. Jauns gars — jauna dzīve. Grūti spriest, kurš no mums cienīgs būt Dieva valsts ļaužu vidū, nespējam arī zīmēt, kuŗa ļaužu vienība, kopa vislabāki kalpo Dieva valsts mēr-

kiem un uzdevumiem, bet mēs, ideāli domādami un cerēdami, gribētu redzēt kristīgo baznīcu par Dieva valsts iemiesotāju šais pasaules gaitās. Baznīcas vadītājus, mācītājus un darbiniekus gribas aicināt Vasaras svētku sajūsmas garā ticēt, ka Dieva valsts ir stipra. Ticēsim, lai mēs paši būtu stipri, bezbailīgi Dieva vārda kalpi. Ticēsim, lai taisnība valdītu mūsu draudzēs. Ticēsim, lai Vasaras svētku ugunis degtu mūsu krūtīs, lai mēs droši, ar prieka un pateicības pilnu sirdi atmestu un izmestu visu, kas neatbilst kristīga cilvēka cieņai un īstenībai un kas kavē mūsu draudzes locekļus, mūsu tautu dzert no tām mīlestības straumēm, kam jāplūst kristīgas baznīcas dzīvē un darbos.

Doc. Ed. Rumba.

Kristus un draudze.

(Kristus miesa.)

Kad evaņģeliskā dievkalpojumā apliecinot ticību saka vārdus: „Es ticu... uz vienu svētu kristīgu draudzi, svēto biedrību,“ tulkojumā notiek novirzīšanās no simbola pirmteksta, jo grieķu vārdi *ἐκκλησία* un *κοινωνία* nenozīmē gluži to pašu, ko mūsu valodā draudze un biedrība. Pareizāki būtu sācīt tanī vietā: „Es ticu... uz vienu svētu kristīgu baznīcu, svēto (ļaužu) sadraudzi.“ — Līdzīgs precizitātes trūkums lasītājam būs jākonstatē nevien šī raksta virsrakstā, bet arī tekstā, kur abi minētie vārdi lietoti pamīšus. Brīžiem būs runa par „draudzi“, kur varētu arī sacīt „baznīca“, un otrādi. Bet abos gadījumos būs domāta mūžībā un vēsturē dibināta Dieva ļaužu kopība, kristīgā sadraudze, kas pirmdraudzes un senās baznīcas valodā ir apzīmēta ar vārdu *ἐκκλησία*, kuŗas locekļi, savā starpā vienoti ar pilnības saiti — mīlestību, nostāda šo redzami neredzamo vienību kā ticības objektu līdzās Trīsvienīgajam Dievam.

Par Kristus attiecībām ar baznīcu nevar izsmeloši izteikties isā laikā, jo šinīs attiecībās savijas daudz dažādu problēmu. Šī raksta tiešais nolūks ir skārt vienu no daudz-

jām problēmām, kas pazib vairākās vietās ap. Pāvila vēstulēs, īpaši vēst. Efeziešiem, kur draudze ir dēvēta σῶμα Χριστοῦ — Kristus miesa. Šis Pāvila mistikai raksturīgais izteiciens ievirza domas par Kristu un draudzi reālas, organiskas vienības aspektā, un uzliek pienākumu uzrādīt celsmes vērtības, saskatīt dievišķās patiesības starus, kas dzimst šinī vienībā.

Ikviens kristīgs cilvēks, kas iedziļinās senās baznīcas eklesioloģijā (mācībā par draudzi un baznīcu), būs pārsteigts novērojot, ka baznīcas eksistence principā nav atkarīga no Jēzus Nācarieša vēsturiskās personības, nedz arī no viņa nestās Dieva atklāsmes vai viņa mesijāniskā rakstura, kas izteikts vārdā Kristus.

Kristus draudze aptver dzīvi un aizdzīvi, laiku un mūžību. Tās sākumi nav zemes virsū, bet debesu valsts mūžīgajā godībā. Draudze bija pirms pasaule un, cilvēce radās; pirmā garīgā draudze — ἡ ἐκκλησία ἡ πρώτη, ἡ πνευματική — ir radīta pirms saules un mēneša,¹⁾ tā ir ἄνωθεν — no iesākuma un no augšas. Baznīca pastāv no pat sākumiem tur, kur „pēc augšāmcelšanās sapulcēsies draudze, kas tagad ir zemes virsū, lai mēs cilvēki kļūtu pielīdzināti Dieva eņģeļiem“²⁾. Debešķīgā draudze radās reizē ar garīgajām būtnēm, kuŗu uzdevums bija godināt Dievu nemitīgā slavā. Tā ir pirmparaugs baznīcai zemes virsū. Starp abām jāuztur pastāvīga satiksme.

Garīgā draudze ir cēlusies reizē ar garu pasauli; zemes virsū draudze pastāv kopš cilvēka radīšanas. „Ecclesia... terris non defuit ab initio generis humani“³⁾ Cik lielā mērā Dieva radītais un svētlaimei nolemtais cilvēks pievienojas eņģeļu koriem debesīs, slavēdams Dievu, tikpat plašos apmēros zemes virsū realizējas garīgā draudze.

Apslēptā veidā baznīca auga ilgu laiku pirms Jēzus Nācarieša, gan israēli, gan arī citās tautās. Bet tāpat kā „Dieva pilnība“ iemiesojās tikai Jēzū Nācarietī, „Kristus pilnība“ baznīcā parādījās tikai pēc Nācarieša dzīves, nāves un augšāmcelšanās. Šie notikumi skaidri atklāja baznīcas iekšējo noslēpumu. Ar Jēzu Kristu baznīcā sāka realizēties augstākā,

¹⁾ Clemens Romanus, 2. Kor. 14, 1. 3.

²⁾ Augustīns, De Gen. ad litt. 5, 19.

³⁾ Augustīns, En. 29, 9 in psalm. 118.

plašākā sadraudzes forma redzamā veidā. Jūdu draudzes un citu tautu kulta sadraudžu un misteriju apvienību vietā stājās Kristus baznīca kā pasaulsplaša sadraudze un pestīšanas iestāde. Šis notikums nav vērtējams kā absolūti jauns iesākums, bet kā kaut kas radoši jauns atklāsmes ziņā. Kas iepriekš bija apslēpts un noklusēts, tagad parādījās redzamā organizētā veidā. Jaunā atklāsmē neiestājās pēkšņi, bet tikko manāmi. Par Jēzu kā baznīcas nodibinātāju nevar runāt tādā nozīmē, ka viņa dzīvē kāds īpašs notikums nozīmētu baznīcas tapšanu, bet viņa nestā atklāsmē ievadīja pārejas procesu no vecā uz jauno. Visā Jēzus dzīvē darbojas baznīcu radoši spēki. Daži atgadījumi ir svarīgāki, citi — mazāk nozīmīgi. Tādi svarīgi jaunradoši darbi ir apustuļu izraudzīšana un izsūtīšana sludināt Dieva valstības tuvumu un rādīt Dieva spēku, izdzenot jaunos garus un dziedinot slimos. Apustuļu pulciņš ir jaunas dzīvības pirmšūniņa un dīgļis baznīcas organismā. Turpmākā augšana notiek tādā pat ātrumā, kādā Jēzus mācēkļi izpilda pavēli: „Eita un darait par mācēkļiem visus ļaudis, tos kristidami.“ Ne mazāk svarīgs moments baznīcas augšanas procesā ir Jēzus pēdējais mielasts kopā ar mācēkļiem Jeruzālemē, vakarā pirms viņa sagūstīšanas. Ja nav iespējams Jēzu adekvāti apzīmēt par baznīcas dibinātāju, tad ir arī grūti runāt par svētā vakarēdiena „iestādīšanu“. Sēdot pie galda pēdējo reizi kopā ar savējiem, Jēzus nedomāja radīt eīcharistijas liturģiju vai bagātu kultu, kas izkopts kristīgajos dievnamos. Skatu vērsis uz savu neizbēgamo nāvi, viņš īsā spontānā darbībā attēloja savas dzīvības nodošanu, lauzdams maizi, sniedzams apkārt biķeri un sacīdams vārdus: „Ņemiet un ēdiet, tā ir mana miesa... Ņemiet un dzeriet, tās ir jaunās derības asinis, kas par daudziem top izlietas.“ „Kas manu miesu ēd un manas asinis dzer, nāvi neredzēs.“ — Kopīgi baudījuši no vienas maizes un viena svētītā biķeŗa, Kristus un apustuļi kļuva saistīti ciešā vienībā uz dzīvību un nāvi.

Vārds $\sigma\mu\alpha$ -miesa liek lasītājam pirmā vietā domāt par pašu Kristu, nevis par kristīgajiem. Grieķu valodā šis vārds nekur nav lietots kā sociāla metafora, lai apzīmētu kādu sabiedrību vai ļaužu kopību kā piem. latīņu corpus. Ar $\sigma\mu\alpha$ apzīmē dzīvu vai mirušu cilvēku, kādas vielas masu vai retu-

mis, literāru kopojumu. Nosaukt draudzi par Kristus miesu — σῶμα. nozīmē vērst uzmanību uz pašu Kristu, nevis uz kādu ļaužu kopību. Kalvins, izskaidrodams Pāvila vārdus „kā miesa ir viena un tai daudz locekļu... tā arī Kristus (1. Kor. 12, 12), apgalvo, ka apustulis Kristu sauc par draudzi. Kristus nav draudzes daļa, pamats vai galva vien, bet visa draudze, kur atsevišķie locekļi ir daļas. Runādams par sevi līdzībā, viņš saka: „Es esmu vīna koks, jūs — zari.“ Tas nenozīmē, ka viņš būtu koka sakne vai stumbrs, no kā izaug zari, bet ka viņš ir viss dzīvīsi organisms, kur katrs loceklis ir atkarīgs no kopīgās dzīvības.

Jaunajā derībā vārds σῶμα lietots, lai apzīmētu Kristus fizisko ķermeni (Mark. 15, 43; Kolos. 1, 22; 2, 11; Ebr. 10, 10), viņa apskaidroto godības miesu (Filip. 3, 21), Kristus miesu eicharistijā (Mark. 14, 22; 1. Kor. 10, 16; 11, 24—28), viņa draudzi (Rom. 12, 5; 1. Kor. 10, 17; 12, 12; Efez. 1, 23; Kolos. 1, 18). Uz ciešo sakaru starp draudzi kā Kristus miesu un Kristus miesu eicharistijā norāda 1. Kor. 10, 16: „Maize, ko laužam, vai tā nav savienošanās ar Kristus miesu?“ (Sal. arī Didachē 9, 4 „Itkā šī maize bija izkaisīta pa kalniem un sakrāta vienkopus, tā lai tava draudze tiek sapulcināta tavā valstī no zemes galiem“).

Neviens nespēj iedziļināties Kristus iemiesošanās mistērijā, nepazīdams viņa draudzi un neatzīdams tās dzīvi kā procesu paša Kristus dzīvībā. Doma par draudzi kā Kristus miesu pie apustuļa atkārtojas trīs variantos:

1. Kristus ir galva, draudze — miesa; „Viņš tā galva, mēs tā miesa“ (Cincendorfs). Miesai augot, tā veidojas, tiek „kopā saturēta un visādām palīga saitēm vienota“ Kristū, „kas ir mūsu galva“ (Efez. 1, 23; 4, 15—16). — Šis viedoklis nozīmē, ka pazīstot draudzi vien, vēl nav izsmelta visa Kristus patiesība un brīdina no vienkārša imanentisma.

2. Draudze ir Kristus līgava. „No debesīm viņš nāca, Lai šķīstu līgavu Ar savām as'nīm svētām Uz mūžiem atpirktu“ (Stōns). Kā laulības noslēpumā vīrs un sieva kļūst viena miesa, tā arī Kristus un draudze (Efez. 5, 31—32).

3. Baznīcā, draudzē, miesā parādās Kristus pilnība, visa Kristus dzīvība, viss Kristus. Bet Kristus pilnība savukārt pa-

rādās tikai visā, t. i. vispārīgā katoliskā baznīcā. Totus Christus caput et corpus est. Caput unigenitus Dei filius, et corpus eius ecclesia, sponsus et sponsa, duo in carne una.⁴⁾

Kolos. 1, 18—24 vārdi par Kristus miesu saista kristīgos ar Jēzus nāvi un augšāmcelšanos. Rom. 7, 4 pazīd doma, ka kristīgie ļaudis sastāda Kristus augšāmcelšanās miesu.⁵⁾

Apustuļu mācēklis, apustuliskais tēvs Antiochijas bīskaps Ignācijs raksta Smirnas draudzei: „Kur Kristus Jēzus ir, tur ir katoliskā baznīca“ (8, 2). — Evāņģēliskās aprindas allaž bez pamata izvairās no visa „katoliskā“, atstājot šo goda vārdu Romas baznīcai. Reizē ar to viņas norobežojas no Kristus pilnības vienīgā vispārējā baznīcā un aizsprosto sev ceļu uz īstu baznīcas izpratni. Reformātori un vecākie evāņģēliskie teologi nekad nedomāja atteikties no baznīcas katolicitātes, tie gribēja būt un palikt katoliski. Šinī ziņā Lutērs, Kalvins un Melanchtons ir vienis prāti. — „Die rechte catholica, gemein christliche Kirche, die wird uns gewißlich nicht in Bann tun noch verfolgen, sondern unsere Lehre von Herzen gern annehmen und bestätigen und uns für liebe Brüder halten.“⁶⁾ Augsбургas ticības apliecība daudzās vietās atgādina, ka evāņģēlisko viedoklis pilnīgi saskan ar katolisko baznīcu un ka tā ir domāta kā catholica confessio. — Melanchtons 1541. g. janvārī raksta Vergerijam, ka evāņģēliskie negrib „discedere a vero consensu Catholicae ecclesiae Christi“.⁷⁾ Un Kalvins apgalvo: „Baznīcu sauc par katolisku vai universālu, jo nav atļauts izgudrot divas vai trīs baznīcas; tad Kristus kļūtu saplošīts, kas nedrīkst notikt.“⁸⁾ Romas baznīcas piekritēji viņu acīs nebija katoļi, bet papisti. Tie nav nekas cits arī mūsu dienās. — Jaunākos laikos t. s. ekumēniskajā kustībā ir pacēlusies doma par evāņģēlisku katolicitāti. „Evāņģēliski katoliskā kristietība ir tikpat īsts un autentisks senās un vidus

⁴⁾ Augustins. Contra Donat. 4, 7.

⁵⁾ Pie augšējā sal. A. M. Ramsey, The Gospel and the Catholic Church. 3. nod. A. Schweitzer, Mystik des Apostels Paulus 6. nod. Mersch, Le Corps Mystique du Christ 1. sēj. 109. lp. p. etc.

⁶⁾ Jān. ev. koment. 1538; Lutera rakstu Veim. izd. 46, 11.

⁷⁾ Corp. Ref. 4, 22.

⁸⁾ Instit. rel. christ. 4, 1, 2; Corp. Ref. 30, 746.

laiku baznīcas turpinājums kā Romas katoliskā⁹⁾. Kaut šī gada ekumēniskās sanāksmes stiprinātu un padziļinātu kristietības evaņģēliskajā daļā apziņu, ka Kristus vienīgā baznīca ir un var būt tikai katoliska!

Kristus miesa cieš un tiek nodota nāvē. Pie pēdējā mielasta Jēzus rāda savējiem, ka tie būs ar viņu nāvē vienoti. Vēl nāve mācekļus neskar, bet ar laiku tā neizbēgami viņos iestāsies un norisināsies. Draudze kā Kristus miesa ir nešķirami saistīta ar nāves ieroci krustu, tai jāiet nāvē. Kristīgie šīni aspektā ir morituri, tie ir „kristīti uz Kristus nāvi“ (Rom. 6, 3), izredzēti Gara svētdzīvei uz paklausību, aplacināti Kristus asinīm (1. Pēt. 1, 2). Krusts ir atslēga, kas atver sv. Gara avotu; Gara nestā dzīvība draudzē nav iespējama bez nāves. Un nāve kristīgos nesaista Kristus pazemības miesā viņu ticības sākumā vien; tā seko kā ēna visās viņu gaitās, tā ir svarīgs moments draudžu dzīvē un baznīcas vēsturē.

Baznīcai ir savi trūkumi un cilvēcīgas nepilnības. Garīdznieki bieži dod jaunu paraugu ar savām „cilvēcīgām un pārāk cilvēcīgām“ īpašībām. Draudzēs valda remdenība un vāji tikumi. Tas ir Kristus cietējas miesas negods, zaimi un spļāvienu viņa vaigā. Bet Kristus savā negodā ir skaistāks, nekā pasaule savā godā.

Baznīcai ir daudz sāpju, tā ir īsta sāpju māte, mater dolorosa. No Golgatas un pirmdraudzes mocēkļiem līdz mūsu gadsimta sarkanā vai melnā absolūtisma vajātiem kristīgiem — draudzes locekļiem un garīdzniekiem, Padomju Savienībā un Spānijā, Vācijā un Meksikā, Baltijā un ārmisijas laukos, viņas ceļš ir bijis upuriem un asinīm svētīts. Tās ir Kristus sāpes — ērkšķu vainags ap viņa galvu, naglas viņa kājās un rokās, šķēps viņa sirdī. Un Kristus savās sāpēs ir stiprāks, nekā pasaule savā priekā.

Bet Kristus miesa nepaliek nāvē. Apskaidrota tā ceļas augšam un traucas pretim godībai. It kā draudze ir Kristus pazemotā miesa ciešanu un nāves aspektā, tāpat viņa arī ir pagodinātā, apskaidrotā Kristus miesa dzīvības un mūžīgās svētlaimes aspektā. Mēs esam līdz ar miesīgo Kristu nonā-

⁹⁾ Sederblüms, Festgabe für A. Deissmann, 329. lp. p. Sal. Fr. Heiler, Urkirche und Ostkirche, 8. lp. p. etc.

vēti un piederam tam, kas uzmodināts no miroņiem (Rom. 7, 4). Kristus savai miesai — draudzei ir galva un iesākums, pirmdzimtais no mirušiem, lai viņš starp visiem būtu pirmais (Kol. 1,18).

Šo godu var nomanīt:

1) Kristīgajā kultā un liturģijā, iesākot ar vienkāršo dziesmu un lūgšanu mazajā saiešanu namiņā un beidzot ar spožāko missa solemnis krāšņākajā katedrālē.

2) Kulta ietekmētajā un sekmētajā kristīgajā mākslā. Ja no pasaules bagātākajām mākslas krātuvēm iznestu visas gleznas ar kristīgās baznīcas motīviem, tur paliktu daudz tukšu sienu. Ja cilvēcei atņemtu baznīcas dziesmas un mūziku, tā kļūtu nabagāka. Tai nebūtu vairs īstu gaviļu.

3) Visskaistāki tomēr Kristus miesas apskaidrotā godība parādās svētu cilvēku personībās. „Skaidram būt ir godība“. Tikumiskā spēkā, rakstura dzidrumā, mīlestības siltumā atmirdz Kristus gods.

V. Solovjovs raksta par baznīcu:¹⁰⁾ „Kristus — dievcilvēka baznīcai ir dievcilvēcīga uzbūve. Starpība ir tikai tā, ka Kristus ir pilnīgs dievcilvēks, baznīca vēl nav pilnīga dievcilvēcība. Cilvēcīgais Kristū, kas nešķirami saistās ar dievišķo, jau lieldienu rītā sasniedzis godību. Tagad viņā miesīgi mīt visa dievības pilnība. Bet kristīgā baznīca vēl nav sasniegusi godības stāvokli un cilvēcīgais viņā, kaut arī tas ir iekšēji saistīts ar dievišķo, vēl tālu nespēj atbildēt dievišķajam. Baznīca ir svēta un dievišķa, jo tā ir svētīta ar Jēzus Kristus asinīm un sv. Gara dāvanām. Šis baznīcu svētījošais princips ir dievišķīgs, negrozīgs un bez vainas, bet cilvēku darbi, kaut arī tos dara baznīcas labā, vienmēr ir kaut kas relatīvs un visai nepilnīgs; tie tikai tiecas pilnībai pretim... Kaut arī redzamajā baznīcā viss nav dievišķīgs, tomēr dievišķais viņā jau ir kaut kas redzams.“

Kāda šīm pārdomām praktiska nozīme? Ko tās dod Dieva meklētājam? Evāņģēliskās aprindās bieži dzird apgalvojumam, ka pats Dievs cilvēkiem sagatavo ceļu pie sevis, nākdams tiem pretim Kristū, īpaši Kristus krustā. Cita ceļa neesot. Tam pretim gribētos apgalvot, ka ir arī otrs virziens, ka

¹⁰⁾ Духовныя основы жизни. 137. лр. р. u. t. t.

pastāv zināma dievišķa indukcija, kur pārejas posmi viens otram pieskaņas sekojošā kārtībā: Individs — baznīca — Kristus — Dievs. Tāds no cilvēka viedokļa raugoties ir īstais ceļš. Nav iespējams nākt pie Dieva kā vien caur Kristu. Nav iespējams atrast īsto Kristu, visu Kristu citur kā vien baznīcā, kas ir viņa miesa un pilnība, kur ticīgie kā viņa miesas locekļi ir vienoti ciešanu un nāves, bet arī mūžīgās dzīvības un svētlaimes sadraudzē.

Kristīgā ticībā izolēšanās, noslēgšanās par sevi nav ne iespējama, ne pielaidama. Ar to vien nepietiek, ka cilvēki katrs par sevi ticībā pieķeras Kristum. Ticēt Kristum nozīmē ticēt tam, ka draudze ir viņa miesa, un savienoties ar Kristu nozīmē būt saistītam ar Kristu viņa miesā. Ap. Pāvils rāda, ka pēc savas atgriešanās kristīgs cilvēks kļūst piesaistīts Kristus miesai, ka ticība viņu uztura šinīs saistībās un palīdz ar katru soli pieaugt Kristus atziņā. Sauls vajāja draudzi. Bet balss ceļā viņam jautā: Saul, kāpēc tu mani vajā? Šis jautājums skaidri rāda, ka vajātā mācekļu draudze ir augšāmceļusies Kristus cilvēcība, kurā viņš pats turpina ciest. Piegriezdamies Kristum, Sauls pievienojas viņa draudzei un miesai — *σῶμα Χριστοῦ*.

Taisnošana ticībā nav iespējama kā individuālas dabas process vai akts. Ticība un taisnošana nav šķīramas no iemiesošanās Kristus miesā. Kaut arī taisnošanas objekts ir atsevišķais cilvēks, tomēr viņš kļūst vienots ar Kristu, kas taisno, iedams kā loceklis viņa miesā; ticības akts, atraisīdams cilvēku no sevis paša, noved viņu atkarībā no pārējiem locekļiem Kristū, t. i. Kristus miesas kopsakarībā. Tādēļ kristīgs cilvēks nekad nevar atraisīties no draudzes, tā kļūst viņa ekstsistences sastāvdaļa, jo tā ir daļa no paša Kristus — viņa miesa. Ārpus draudzes kristīgais nevar pieaugt, jo Kristus top pilnīgs vienīgi visu viņa locekļu totalitātē. Būt kristīgam, t. i. Jēzus Kristus māceklim un apliecinātājam nozīmē reizē būt arī vienas vispārīgās draudzes loceklim.

Tāpēc „individuālismam“ kristīgā ticībā nav vietas; tam jāiznīkst. Individuālismam mirstot individs atrod pats sevi; iemiesodamies Kristū, cilvēks atrod jaunus ceļus un sāk noskārēt, ka Dievs viņu mīlē tik spēcīgi, it kā nebūtu neviena

cita, ko mīlēt. Tāpēc zīmējoties uz šīm attiecībām sastopami divi dažādi izteiksmes veidi: pirmais izceļ Kristus miesu, kur indivīds iekļaujas un pazūd, otrs — kristīgo indivīdu viņa apzinīgā vienībā ar Kristu. Kristīgais indivīds eksistē tāpēc, ka pastāv Kristus miesa, kristīgais es apzinās sevi kā reālītāti vienīgi sakarā ar pārējo kristīgo individuālītātēm viņu bagātā daudzveidībā, kas izaug no vienīgās miesas nāves un augšāmcelšanās. Kristīgais es atrod sevi Kristus miesā un Kristus miesa ir klāt viņa „individuālajā pieredzē.“ — Tādēļ zaudēt sevi un savu dzīvību nozīmē to atrast, bet paturēt sevi nozīmē sevi zaudēt. Tam, kas saistīts Kristus miesā, vārdi „viss ir jūsu, vai pasaule, vai dzīvība, vai nāve, vai tagadējās vai nākamās lietas, bet jūs piederat Kristum un Kristus Dievam“ (1. Kor. 3, 21—23) kļūst īstenība.

Vec. doc. Dr. Ed. Zicāns

Reliģiskais prieks Vecajā derībā.

Isrāēliešu reliģija savā attīstības gaitā atļauj mums novērot dažādas reliģiskā prieka modifikācijas. Tās nosaka dažādas isrāēliešu reliģiskās dzīves attīstības fāzes. Lai noskaidrotu seno isrāēliešu reliģisko prieku, vajadzētu stādīties priekšā, kā noritēja reliģiskie akti isrāēliešu ģimenēs un svētnīcās un ko pārdzīvoja tie, kas šinīs aktos piedalījās. Tas materiālu trūkuma dēļ visā pilnībā nav iespējams. Izlietodami mūsu rīcībā esošos materiālus, varam zīmēt tik atsevišķas isrāēliešu reliģiskās dzīves ainas, kuŗās atmirdz reliģiskais prieks. Par vecākiem laikiem ziņas sniedz galvenā kārtā Vecā derība. Vēlākos laikos Vecās derības ziņām pievienojas vēl Talmuda dati un daži ārpus svētiem rakstiem stāvoši avoti. Pateicoties kultisko ierašu sīkstai konservatīvai dabai, senās tradīcijas vielu dažos gadījumos var papildināt novērojumi tagadnes jūdu reliģiskajā dzīvē.

Minētie materiāli apliecina par vēsturisku faktu, ka senais isrāēlietis ir priecājies savos svētkos.

Ebrēju svētku nosaukumi ir „hag“ un „mo'ēd“. Pirmais

vārds nenozīmē svētkus vispār, bet viņu svarīgāko aktu, svēto procesiju jeb svēto deju. Kā tāda procesija ir domājama, to rāda vairāku senā oriēnta tautu pieminekļi. Senā Babilonijā jaungada svētkos nesa dieva Marduka tēlus svinīgā procesijā no viņa nama Esagilas uz Eufratu un veda laivā uz īpašu jaungada svētku namu, no kurienes to pēc trim dienām līdzīgā kārtā atveda atpakaļ. Līdzīgas dievu procesijas nereti minētas Ēģiptē un arī citur. Senie isrāēlieši sarīkojuši procesijas ar Dieva šķirstu. Vecajā derībā ir uzglabājušās ziņas par tādām procesijām pie šķirsta novietošanas Jeruzālemē Dāvida laikā (II. Sam. 6, 7 sek.) un pie šķirsta novietošanas Salamana templī (I. Ķēn. 8, 1 sek.). Dažas ziņas norāda, ka šķirsts nests procesijās arī svētkos (II. Chron. 35, 3; Ps. 24, 7 sek.). Bet arī bez šķirsta notikušas procesijas kā senos, tā arī jaunākos laikos (Jud. 21, 21; II. Mak. 10, 7). Lielajos svētkos notikuši svētās vietas apiešana ritmiskos soļos, kas nosaukta par „hag“ (Ps. 118, 27).

Svētku otrais nosaukums „mo'ed“ (-noteikts laiks, termins) aizrāda uz to, ka svētki svinēti noteiktos laikos.

Isrāēliešu svētku pirmatnējā nozīme nav vairs ikreizēji droši nosakāma. Var tikai teikt, ka ierosmi svētkus svinēt no seniem laikiem ir devusi daba un ar to cieši saistītā cilvēku dzīve un darbība, par kuŗu panākumiem cilvēks svētkos ir priecājies un kuŗu sekmes ir centies nodrošināt turpmākam laikam. To ievērojot, top saprotams, ka svētkiem nomadu dzīves laikā ir cits un zemkopju dzīves laikā atkal cits raksturs. Kad isrāēlieši no nomadiem tapa par zemkopjiem, tad mainījās arī viņu svētku raksturs. Tomēr isrāēliešu reliģija nav palikusi dabas reliģijas robežās. Kulta reformatori, kuŗiem svētku svinēšana sakarā ar dabas parādībām likās piedauzīga, ir gādājuši par to, ka svētki tika atrauti no viņu pirmatnējās bāzes un tika svinēti par piemiņu vēstursikiem notikumiem, kā, par piem., iziešanai no Ēģiptes, baušļu došanai u. t. t. Kad tās bija noticis, tad senais isrāēlietis savos svētkos pieminēja Jahves, sava Dieva, darbus senatnē un priecājās par to palīdzību un atbalstu, ko Jahve sniedzis savai tautai un saviem ļaudīm. Tā mēs redzam, ka isrāēliešu svētku izpratnē ir nogulušies vairāki slāņi. Tautas apziņā tie nebija viens no

otra šķirti un arī oficiālais kults bija spiests uzņemt blakus jaunākiem arī vecākus elementus. Ko pārdzīvoja tauta savos svētkos, to mēs zināmā mērā varam noģist, tuvāk aplūkojot dažus atsevišķus svētkus un viņu rītus.

Pie senajiem nomadu laikmeta svētkiem pieskaitāmi aitu cirpšanas svētki. Senos laikos tie bijuši primitīvalziedu svētki (Deut. 18, 4), kad dievībai ziedoti pirmie ienākumi no avju pulkiem. Pirmo ķēniņu laikos šie svētki vēl svinēti. Ziņas par tiem uzglabājušās stāstos par Dāvīdu. I. Sam. 25, 2 sek. stāsta, ka Kanaanas dienvidos kāds turīgs vīrs Nabals sarīkojis aitu cirpšanas svētkus. Svētkos ieradušies Dāvīda ļaudis un ieprasījuši savu daļu, tādēļ ka viņi saudzējuši Nabala ganāmos pulkus. Nabals viņus atraidījis teikdams: „Vai man jāņem mana maize, mans vīns, mani lopi, kuņģus es esmu nokāvis saviem cirpējiem, un jādod cilvēkiem, par kuriem es nezinu, no kurienes viņi ir?“ Dāvīds gatavojas Nabalam atriebties. Briesmas novērš Nabala sieva Abigaila, iziedama bez vīra ziņas pretim Dāvīda pulkiem un nododama prasīto tributū. Kad Abigaila atgriežas mājās, tad viņa atrod savu vīru pie svētku mielasta, kas līdzīgs ķēniņa mielastam. Nabals ir labā omā un stipri piedzēries. Kāds cits stāsts par šiem svētkiem atrodams II. Sam. 13, 23 sek. Svētkus rīko ķēniņa Dāvīda dēls Absaloms, ielūgdams pie sevis ķēniņu un visus prinčus. Ķēniņš aizbildinās, negribēdams savu dēlu par daudz apgrūtināt, bet visi prinči ierodas. Arī šie tiek sarīkotas lieliskas dzīres. Dzīru laikā Absaloms atriebjas vienam no prinčiem, likdams to nogalināt. Šim apstāklim mums jāpateicas par to, ka stāsts par aitu cirpšanas svētkiem ir vēl uzglabājies.

Šis nedaudzās ziņas par minētiem svētkiem mums rāda, ka 1) šos svētkus svinējuši atsevišķi aitu pulku īpašnieki aitu cirpšanas laikā un 2) šie svētki savienoti ar lieliskām dzīrām un izpriecām. Uz svētku priecīgo raksturu norāda arī tas apstākļis, ka ciltstēva Jēkaba dēls Jūda nesvin šos svētkus savā sēru laikā, bet pēc tā (Gen. 38, 12). Šie svētki vēlākā isrāēliešu kultā nav uzņemti, tādēļ par viņu rituālu nekas nav zināms.

Galvenie isrāēliešu svētki kā senatnē, tā vēlākos laikos un pat vēl tagad ir lieveņu svētki (hag hasukkot) jeb vīna ie-

vākšanas svētki (hag kā'āsif). Šie svētki svinēti rudenos pēc vīna ražas ievākšanas sākumā dažādās vietās dažādos laikos, skatoties pēc klimatiskiem apstākļiem. Vēlāk par svētku laiku noteikts tišri mēnesis (oktōbris), kad iesākas jūdu baznīcas gads. Ar laiku šai mēnesī izveidojies vesels svētku cikls: jaunsgads 1. mēneša dienā, salīdzināšanas diena 10. mēneša dienā un lieveņu svētki 15. mēn. dienā. Visiem šiem svētkiem ir ciešs savstarpējs sakars.

Tagadējais priekšstats, ka šie svētki tiek svinēti, par piemiņu isrāēliešu dzīvei tuksnesī, un ka ar to izskaidrojams svētku nosaukums un dzīve teltīs jeb lapenēs šinīs svētkos, ir jauns, un ar to nav iespējams izskaidrot ne svētku idejisko saturu, ne rītus, ne arī to sajūsmu, kas valda šinīs svētkos. Svētku svinēšanas iemesli ir meklējami senajos dzīves un reliģiskos uzskatos.

Vispirms jāatzīmē fakts, ka šie svētki senatnē ir bijuši jaungada svētki. Gadu maiņa Kanaanā šinī laikā ir pamatota vietējos klimatiskos apstākļos: pēdējā raža, vīnogas ir ievāktas, tuvojas lietus periods un līdz ar to jauns sējas laiks, ar ko iesākas jauns saimniecības gads. Tā svētkiem ir ciešs sakars ar zemkopju dzīvi. Bet ar to svētku nozīme nav izsmelta. Gadu maiņa oriētā ir uzskatīta par ļoti svarīgu notikumu un jaungada svētki visur ir augstākā dieva svētki. Senbabilonijā jaungadā svinēja Marduka svētkus. Augstākā dieva svētki bija prieka un gavīļu svētki visiem zemākiem dieviem un arī visai kulta draudzei, kas svētku dienā devās svētceļojumā uz galvenā dieva templi. Kas notika citur senajā oriēta, tas notika arī pie isrāēliešiem. Lieveņu, resp. jaungada, svētki bija speciāli Jahves svētki. Kā citur, tā arī še jaungadā pieminēja dieva valdīšanas iesākumu. Jahve, uzvarēdams savus ienaidniekus, uzcēlis savu valdību, un tauta viņa uzkāpšanu tronī saņem ar prieku un gavilēm (Ps. 47). Augstākā dieva varas un spēka apliecinājums ir arī pasaules radīšana, tādēļ jaungada stāsts kā citur, tā arī pie isrāēliešiem bija pasaules radīšanas stāsts. Visa pasaule ir dieva roku darbs, bet sevišķa nozīme ir viņa pirmajam darbam — gaismai, tādēļ isrāēliešu jaungada svētkos tika arī gaisma sumināta. Gaisma Vecajā derībā nereti sastopama kā dzīvības simbols. Kad Jahve liek pastāvēt

kādai ģintij, tad viņš tai dod „svēci“, ja kāda cilvēka svece dziest, tad cilvēks mirst (sal. I. Ķēn. 11, 36; Ps. 18, 29; Prov. 24, 20). Jahves svētnīcā deg neizdzēšama uguns, un lieveņu svētku liturģijā tauta lūdz: „Jahve apgaismo mūs“ (Ps. 118, 27). Lieveņu svētku laika nolikšana uz pilno mēnesi, kad rudenī diena un nakts ir vienādā garumā, liek domāt, ka kādreiz šinīs svētkos celebrēta speciāli mēness gaisma. Tomēr, kā liekas, šis priekšstats jau senatnē nobālējis, un par gaismas avotu uzskatīta uguns. Uz to norāda daži svētku rīti, kā, piem., illuminācija. Ir arī iespējams, kā domā Volcs, ka svētki ir uzskatīti par uguns atjaunošanas svētkiem, uz ko aizrāda ieraša par illuminācijas laiku templī nodzēst namos visas ugunis un pēc tam aizdedzināt no tempļa uguns.*)

No Jahves nāk gaisma, bet Jahve pārvalda arī ūdeņus. Uguns atjaunošanai tādēļ piebiedrojas oriētā tiek nepieciešamā ūdens atjaunošana un nodrošināšana jaunajam gadam. Kāda leģenda stāsta, ka, aizejot eksilā, priesteri esot paņēmuši no ziedokļa uguni un paslēpuši to kādas akas dobumā. Kad Nechemija esot licis šo uguni atnest, tad atraduši akā nevis uguni, bet sabiezējušu ūdeni. Ar šo ūdeni aplieta malka un zieds, bet no saules, kas to apspīdējusi, iedegusies liela uguns. Ja atceramies vēl Elijas ziedu Karmeļa kalnā (I. Ķēn. 18, 30 sek.), kur arī figūrē ūdens un uguns, tad rodas nojauca, ka starp uguni un ūdeni pastāv kādi idejiski sakari. Jautājuma atrisinājumu dod pati zemkopja dzīve. Uguns lauku ražībai nav mazāk vajadzīga kā gaisma. Ūdens bagātību un svētību tad nu Lieveņu svētkos cenšas nodrošināt īpašs ūdens liešanas rīts, kas pastāv no diviem aktiem: ūdens smelšanas un izliešanas Jahves priekšā (sal. I. Sam. 7, 6). Jeruzālemes templī ūdens ar īpašu svinīgu ceremoniālu nests zelta kannā no Siloah avota un liets dedzināmo ziedu altāra stūrī, no kurienes tas pa cauruli notecējis kādā kanālā un no turienes Kidronā.**)

Dievs, kuŗa svētkus svin jaungadā, ir arī jaunā gada likteņu lēmējs. Pēc babiloniešu uzskatiem jaunā gada dienā

*) Volz, Das Neujahr.

**) Benzinger, Hebr. Archeologie 392.

dievs, kas valda pasauli, saņem likteņa tāfeles, dievi sapulcējas likteņa lemšanas telpā un nosaka likteņus.*) Šie uzskati arī pie isrāēliešiem iztaisa veselu priekšstatu ciklu. Gadu maiņa ir norēķināšanās laiks starp Jahvi un tautu. Tauta lieveņu svētkos nes gadskārtējās nodevas templim un gada laikā devotētos ziedus. Šinī laikā iekrīt arī lielā salīdzināšanas diena, kas arī pieder pie jaungada-lieveņu svētku cikla. Kad jaunsgads, salīdzināšanas diena un lieveņu svētki šķirti, tad izveidojusies tradīcija, ka jaungadā cilvēku likteņi tiek uzrakstīti, salīdzināšanas dienā apzīmogoti, vai arī, pēc citas tradīcijas, — tiem, kas tiesas dienā (jaungadā) atrasti ne par labiem, ne par ļauniem, dots laiks laboties līdz gada aprēķinam salīdzināšanas dienā, kādēļ arī laiks no tišri mēneša 1. līdz 10. dienai uzskatīts par grēku nožēlas laiku.**)

Jaungadu kā tiesas dienu apzīmē arī īpatnējais bazūņu pūšanas rīts, no kā jaungada diena dabūjusi nosaukumu jom retū'a. Tiesas dienas noskaņa dod jaungada lieveņu svētkiem eschatoloģisku virzienu.***) Doma vēršas uz nākotni. Top dzīvas mesianiskās gaidas, kas atrod izteiksmi arī svētku liturģijā (Ps. 118, 25).

Svētku intereses centrā tomēr paliek pats Jahve, tādēļ svētku kulminācijas punkts ir Jahves sumināšana, kas notiek svinīgā procesijā (hag) ap altāri. Senos laikos, kad ap altāri bija brīva telpa, procesijā varēja piedalīties visa tauta, vēlākā laika templī varēja piedalīties tik priesteri, tagadējie jūdi lieveņu svētku 7. dienā iet ap sinagogas auditoriju. Altāris procesijas dienā bija izgreznots zaļumiem, bet procesijas dalībnieki nesa rokās zaļus zarus un augļus. Zaļumiem apvītais altāris rada priekšstatu, ka dievība viņā mīt kā teltī. Kā dievība, tā arī visi pielūdžēji svētku laikā dzīvo īpašās no zaļiem zariem pagatavotās teltīs jeb lapenēs. Še meklējams svētku nosaukuma īstais izskaidrojums.

Mēs redzam, ka idejiskais sazarojums ap šiem svētkiem ir

*) Sal. Zimmern, KAT. 402.

***) Benzinger, Hebr, Archeologie 392.

****) Sal. apokalipses tiesas bazūnes, Apoc. 8, 6 sek. Senos laikos pravieši nereti rudens svētkos uzstājās ar saviem eschatoloģiskiem praviešojumiem. Ecechiēls jaungadā redz jaunās Jerūzālemes viziju (Ec. 40,1).

tik kupls, ka viņi tiešām pelna galveno svētku nosaukumu. Idejiskam kuplumam atbilst svētku svinību lieliskums. Lieveņu svētki jau senatnē svinēti septiņas dienas (Deut. 16, 13). Par svētku svinēšanu vecākos avotos atrodam tik atsevišķas piezīmes. Priekš kulta koncentrācijas Jerūzālemē svētki svinēti vietējās svētnīcās. Jūd. 9, 27 stāsta par šiem svētkiem Sīkemā: viņi gāja uz lauku, ievāca vīnogas, izspieda vīnu, svinēja pateicības svētkus, gāja savā dievnamā, ēda un dzēra. Silo pilsētā ierodas katru gadu dievbijīgais Elkāna ar savu ģimeni, nes ziedus un notur svētku mielastu (I. Sam. 1, 1 sek.). Viņa sieva Hanna, kurai nav bērnu, svētku gadījumā izlūdzas sev labāku likteni (I. Sam. 1, 9). Viņas dīvainās lūgšanas dēļ virspriesteris Ēli notur vīnu par iereibušu, zinādams, ka viņa nāk no svētku mielasta. Kultiskās dejas šinīs svētkos atzīmētas Jud. 21, 21, kur stāstīts, ka šinīs svētkos vīnkalnos dejušas meitenes, kuŗas benjāminieši sev nolaupijuši par sievām. Šī piezīme interesantā kārtā aizrāda, ka senatnē Lieveņu svētku laiks bijis arī jautrais precību laiks. Tālāk Vecā derība stāsta, ka Salomons Lieveņu svētkos iesvētījis jauncelto templi (I. Kēn. 8, 1, 65). Arī Jerobeāms svin šos svētkus Bē-tēlē, tik mēnesi vēlāk kā parasts (I. Kēn. 12, 32). Kad Jozijas laikā notiek kulta koncentrācija Jerūzālemē, tad svētku svinēšana tiek pārceļta uz turieni (Deut. 16, 15). Pēc atgriešanās no eksila svētki Jerūzālemē tiek atjaunoti (Esra 3, 4). Šinīs svētkos Esra nolasa un izskaidro likumus, un tauta slēdz derību ar Jahvi (Nehem, 8, 1, sek.). Pēc tam Esra pavēl tautai: Ejiet, ēdiet treknus ēdienus, dzeriet saldus dzērienus un sūtaīt daļu tiem, kam nekā nav, jo šī diena ir svētīta mūsu Kungam. Un neesiet bēdīgi, jo prieks pie Jahves ir jūsu stiprums.

Šie aizrādījumi par svētku svinēšanu liecina, ka Lieveņu svētki, kad isrāēlieši veselām ģimenēm no dažādām malām pulcējās templī, nesa ziedus, rīkoja mielastus uz ātru roku pagatavotās lapenēs, bija vispārīgi tautas prieka svētki. Kulta likumdevēji šo svētku noskaņu ir sankcionējuši likumā:

„Lieveņu svētkus tev būs svētīt septiņas dienas, kad tu ievāc ražu no tava klona un tava vīnspaīda. Tev būs šinīs svētkos priecāties, tev, tavam dēlam un tavai meitai, tavam vergam un tavai verdzenei, levītam, svešiniekam, bārim un

atraiknei, kas tavā novadā dzīvo. Septiņas dienas tev būs Jahvem, tavam Dievam svētīt tanī vietā, kuŗu Jahve, tavs Dievs izredzēs; jo Jahve, tavs Dievs, dos savu svētību visam, ko tu ievāksi, un visam, ko tavas rokas darīs; tādēļ tev būs priecāties“ (Deut. 16, 13 sek.). Vai arī:

„Pirmajā (svētku) dienā jums būs ņemt labus koku augļus, palmu zarus un kuplu koku zarus, arī no vītoliem, un priecāties septiņas dienas Jahves, jūsu Dieva, priekšā“ (Lev. 23, 40).

Svētkos dziedātās dziesmas, kā, piem., Ps. 42, 47, 81, 118, 120—134, pilnā mērā apliecina svētku priecīgo raksturu, tāpat daži ārpus bībeles stāvošie avoti.*) Uz šo materiālu pamata Folcs ir mēģinājis sastādīt sīkāku svētku svinību aprakstu, no kuŗa še citējam sekošo:

„Svētki iesākās ar lieliskām nakts svinībām. Lielajā tempļa laukumā, kuŗā varēja ieiet arī sievietes, salasījās visa svētku draudze; sievietes sēdēja augšā uz kolonādu jumtiem, kas ieslēdza pagalmu. Pagalmā stāvēja 25 m. augsti četrzariņi zelta kandelabri. Iestājoties tumsai, priesteru kārtas zēni kāpa pa trepēm pie lukturim, ielēja tur eļļu un iededzināja lampas; pagalmā dega lāpas. Lampu un lāpu illuminācija bija tik lieliska, ka visa Jerūzāleme bija apgaismota. Uz piecpadsmītkāpju amfiteātrālām kāpnēm, kas no pagalma pacēlās uz svētnīcu, bija nostājušies tempļa dziedātāji ar daudz instrumentiem. Viņi mūzicēja un dziedāja. Viņi dziedāja piecpadsmītkāpju dziesmas (Ps. 120—134), kas pauda draudzes noskaņu, dziesmas par svētcelotāju gaitām, par Dievu Cionā, par ražas pilnību, par likteņa maiņām un atpestīšanas cerībām. Bet naktij ieilgstot, svētais pagalmā redzēja šo vienu reizi gadā dīvainu neapvaldītu traci. Jerūzālemes augstākie vīri un dievbijīgākie rakstu mācītāji uzveda kādu lāpu deju un taisīja visādus trikus. Vēl pēc gadu simteņiem stāstīja, kā Simons ben Gamliēl, godājamais patriarchs un sinedrija prezidents, pirmais vīrs tautā, esot žonglētājs ar astoņām lāpām un stāvējis uz kāju īkšķiem. Visa kārtība likās sagrozīta. Nav brīnums, ka karnevālam līdzīgais uzvedums tapa arvien vieglprātīgāks un radās nepieciešamība šķirt sievietes no vīriešiem

*) Talm. trakt. Sukkā; Plutarcha Sympos. IV, 5.

(Sukkā 55 b). Tomēr tas bija lielisks, tā ka, kas šo svētku priekus nebija redzējis, tas nebija savā dzīvē vispār prieka redzējis (Sukkā 51 b). Svētki ilga visu nakti. Kad gailis dziedāja, tad divi priesteri, kas stāvēja augšā pie vārtiem pār lielo pagalmu, ar trīskārtīgu bazūņu signālu deva zīmi beigt. Priesteriskie heroldi lēnām gāja pār tempļa laukumu, līdz austrumu vārtiem, pūzdami bazūnes. Tur viņi apgriezās pret rietumiem un teica: mūsu senči grieza muguras pret templi, vērsa sejas uz austrumiem un klanījās uz austrumiem pret sauli, bet mēs vēršam savus skatus uz Dievu. — Tad tika atvērti vārti, un pūlis svētku mulsā atstāja Dieva mājokli.“*)

Par svētku turpinājumu nākošās dienās ziņas nav vairs tik pilnīgas. Folcs aizrāda, ka šie ziedi sekojuši ziediem, mielasti mielastiem, ceremonijas ceremonijām. Pa starpām svētku viesi klausījušies slaveno bauslības mācītāju pamācībās un arī citu orātoru runas, kā to redzam no praviešu un Jēzus uzstāšanās Lieveņu svētkos. Svētku liksmē svētku laikā arvienu pieaugusi, kamēr sasniegusi augstāko pakāpi septītās dienas ūdens liešanas rītos un dievības godināšanā, ejot ap zaļumiem greznoto altāri. Svētku beigās Folcs tā apraksta:

„Svētku beigās norisinājās aizgrābjošs akts, procesija ap altāri. Svētku viesi bija izgreznojušies: labajā rokā katram bija zaļš svētku zars (lūlāb), kreisajā rokā svētku auglis (etrōg); uz īpašas estrādes stāvēja orķestris. Nebeidzama priesteru rinda gāja svinīgā procesijā septiņas reizes ap Dieva altāri, tempļa dziedātāji dziedāja pēdējo hallēl psalmu (118). Kad viņi nonāca pie „hosiannā“ (25. p.), tad piebalsoja visa tauta, un no daudz simtu mutēm atskanēja: Kungs palīdzi, Kungs, lai labi izdodas. — Pie tam visi dedzīgi vicināja zaļumus. Tad augstais priesteris uzkāpa altāri un, griezdamies pret tautu, izplatīja rokas un teica svētības vārdus: Svētīts, kas nāk Jahves vārdā; mēs svētījam jūs no Jahves svētnīcas, — Dievs Jahve apgaismo mūs...“ Zemē nometies pūlis saņēma svētā vīra svētību. Kulda draudze atstāja svētku laukumu, bērni ēda svētku augļus, lapenes tika novāktas. Slavas dziesmas dziedādami, svētceļnieki griezās atpakaļ uz mājām.“*)

(Turpinājums sekos.)

*) Volz, Das Neujahrsfest Jahves. 3 ff.

Māc. Dr. K. Feudenfelds

Lutera attīstības problēma līdz 1517. g. jaunākajā teoloģijas literatūrā

(Beigas.)

Kā redzējām, pirmais nemiers radās Lutera sirdī 2. V. 1507. g. Katolismā katram jācīnās, lai varētu pastāvēt Dieva priekšā. Arī apžēlotam grēciniekam jācīnās un jābīstas, ka pastarā tiesā tomēr varētu atskanēt spriedums, ka visas viņa pūles bijušas veltīgas. Tā tad arī Lutera cīņijies, bet nevis lai Dievs būtu žēlīgs viņam šē dzīvojot un piedotu viņa grēkus, bet lai Dievs būtu viņam žēlīgs tiesnesis viņā s a u l ē, lai tad viņš varētu pastāvēt Dieva priekšā. Gadiem ilgi Lutera bija nodevies cerībai uz mūžīgu dzīvību, bet nu radās nemiers sirdī. No iespējamības stāvokļa nākt mūžīgajā svētlaimība pēc katoliskas mācības automātiski izkrīt tas, kas izdara peccatum mortale: tas nāk mūžīgajā pazušānā. Bet kurš grēks ir peccatum mortale? Tas, kam piesienas cilvēka prāts un tā palīdz izdarīt viņu. Bet kad cilvēks piesienas grēkam? Pēc kāda viduslaika dogmatika domām var būt divējāda piebalsošana grēkam: apzinīga un neapzinīga, t. i. arī afektā var cilvēks izdarīt pecc. mortale. Tāpēc, kurš cilvēks var droši zināt, aiz kāda iemesla viņš izdarījis zināmu grēku? Kurš var droši noteikt robežu starp peccatum mortale un veniale? Kas zina, kad viņš piekritis grēkam? Lutera to nav varējis, un neviens scholastikis to arī nav varējis. Lutera mocījis jautājums: „Vai esmu Dieva priekšā vēl žēlastības stāvoklī, vai esmu pietiekoši grēkus nožēlojis un ceļā uz pilnību jeb vai stāvu jau ārpus ceļa uz svētlaimību, esmu jau ceļā uz mūžīgu pazušānu?“ Šinī iekšējā cīņā Lutera gandrīz nonāca pie izmisuma. Te katolisms nespēja viņam palīdzēt, atstāja viņu vienu, kad viņa iekšējais stāvoklis bija visgrūtākais! Prieks par mūku dzīves svētumu un cerība uz Dieva žēlastību zuda, un to vietā stājās bailība un sirdsapziņas mokas. Šinī grūtajā laikmetā Š t a u p i c s darījis labu iespaidu uz Lutera, ar to sarunādamies un aizrādīdams uz Dieva žēlastību grēciniekiem pretī. Melanchtona norādījums uz kādu

„sirmgalvi“, kas esot Luteram aizrādījis uz ticības apliecības vārdiem „es ticu uz grēku piedošanu“, stāv tiešā pretrunā ar Lūtera paša liecībām par šo laiku. Reformātors nekā nezina par kādu Erfurtes sirmgalvi, kad viņš runā par evaņģelija atrašanu, bet gan norāda uz savām svēto rakstu studijām. Tā beidzas šie Erfurtes gadi ar moku pilno nezināmību un šaubām, vai patiesi Dievam patikama Lūtera klostera dzīve un tāda dzīve, ko klosteris raksta priekšā, un vai Dieva žēlastības apsolījums attiecas arī uz viņu.

Šēls saka savā Lūtera bigrafijā 154. l.p.: „Bet šīs šaubas lika cirvi pie vecās Dieva atzīšanas saknes un sagatavoja jaunu dzīvi. Vecās dzīves mokās sāka pacelties ar sāpēm un pamazām jauna dzīve. Mārtiņš gan pats skatījās tikai nezināmībā.“

Šinī pārejas laikmetā Luteru saista divas lietas: Augustīna raksti, ko viņš sāk studēt ar lielu sajūsmu. Mums uzglabājušās Lūtera piezīmes no 1509. g. — 1511. g. Augustīna darbos. Otra lieta, kas Luteru tagad saista, ir svētie raksti, kuŗu autoritātei viņš padodas. Luters toreiz par tiem izteicies: „Ja arī nezin cik daudz teologu ar saviem prāta slēdzieniem uzstātos par kādu teoloģijas uzskatu, es negribu tiem padoties, ja manā pusē ir svētie raksti.“

Nākošos gados Luters arvien vairāk iedziļinās svēto rakstu saturā, kā doctor theologiae turēdams priekšlasījumus vispirms par Dāvida dziesmām, un tad pāriedams uz Pāvila rakstiem. Te uzreiz uzliesmoja Lūtera saprašana par to, kas ir Kristus evaņģēlijs, ko nozīmē justitia dei gratia (Rom. 1, 17. p.). Tas notika t. s. torņa piedzīvojumā.

Par šo piedzīvojumu Vitenbergas auguštīņu klostera tornī, kur atradās Lūtera apdzīvotā telpa, mums kā galvenais avots ir Luters pats, kas par to izteicies savu kopoto rakstu pirmā izdevuma priekšvārdos 1545. g. Sekundāru avotu ir kādi astoņi, kur Luters arī liecinājis par šo lielo piedzīvojumu, bet tikai citi to uzrakstījuši. Luters atzīstas, ka esot dienu un nakti domājis par justitia dei Rom. gr. 1, 17., kamēr viņam uzliesmojusi tā atziņa, ka Dieva taisnība un Dieva žēlastība nestāv viena otrai līdzās, bet abas ir nešķīramas, abas vienotas.

Taisnība ir visa Dieva būte, un šī taisnība ir dāvinātāja mīlestība, kas piešķir taisnību katram atgriezīgam grēciniekam un tā tuvina to sev. Tāpēc Kristus nav nekāds „Mozus ar stību“, nekāds „bende“ un „bauslības devējs“, bet gan glābējs, apzēlotājs un iepriecinātājs. Šī atziņa padarīja Luteru tik laimīgu, ka tas jutās kā debesīs. Šis torņa piedzīvojums bijis pēc Millera domām tad, kad Lutera taisījies uz romiešu grāmatas izskaidrošanu, tā tad 1514. g. beigās, bet pēc Šēla uzskata ziemā no 1512. g. uz 13. g. Bēmers domā, ka tas noticis 1513. g. aprīlī, un Holls, ka tas bijis starp 1511. un 1513. g. Holls pārliecināts, ka šis pareizais Lutera atzinums par to, kā cilvēks top taisnots Dieva priekšā, uzausis Luteram vēl priekš Dāvida dziesmu izskaidrošanas sākuma, jo šīs domas redzamas no sākuma līdz beigām viņa priekšlasījumā par Dāvida dziesmu grāmatu. Luteram nu bija uzaususi galvenā starpība starp bauslību un evaņģeliju! Viņš bija tagad atradis evaņģeliju, Dieva prieka vēsti grēciniekiem! Lutera tagad zināja, ka cilvēks nevar Dieva priekšā atsaukties uz nopelniem, bet top taisnots tikai ar Dieva žēlastības palīdzību. Ar to tad Lutera bija lauzis sakaru ar pagātni; ar to viņš bija pārspējis katolismu! Tas ir sākums jaunai attīstībai; ar to likts pamats vēlākajai reformācijai

Par Lutera iekšējo attīstību no 1513. līdz 1517. g. būtu īsumā jāizsakās šādi. No Dāvida dziesmām, pie kā viņš bija ilgi strādājis, Lutera pārgāja 1515. g. Lieldienās uz romiešu grāmatas izskaidrošanu. Izliekas, ka viņš sajutis vajadzību atkal griezties pie tā vīra rakstiem, kam viņš varēja pateikties par savu iekšējo brīvību. Bet tanī pašā laikā Lutera nāca arī vācu mistikas, sevišķi Taulera, ietekmē. Šī mistika nostiprināja viņā to pārliecību, ka cilvēka grēcīgo, jauno tieksmju avots ir cilvēka savtība, ko apkarot Dievs ar savu spēku palīdz cilvēkam. Lutera nu stingri uzstājās pret scholastiķu mācībām par tikumību. Jau priekšlasījumā par Dāvida dziesmām Lutera bija izsacījis par mūku dzīvi, ka paklausība piešķirot arī visniecīgākajam darbam augstāko vērtību Dieva acīs. Tagad Lutera sajūt, ka šis pamata uzskats neattiecas uz mūku dzīvi vien. Ja no tam atkarājas, cik daudz

priecīgas gribas un mīlestības parāda kādā darbā, tad taču var arī arniecīgāko darbu tikpat labi Dievam kalpot kā ar lielāko un svarīgāko. Ar to tad nu zināmi darbi zināmā kārtā zaudēja savu priekšrocību. Arī mūku kārta nevarēja vairs prasīt, lai to uzskatītu par tādu, kuŗā vislabāk varēja Dievam kalpot: arī dzīve ārpus tās ir tikpat laba.

Luters stingri uzstājās arī pret scholastiķu mācību, par tuvāku mīlestību, kas mazināja tās īsto nozīmi. Tuvāku mīlestība nedrīkst stāvēt līdzās pašmīlībai, bet ieņem pēdējās vietu. Mīlestība, kas vispirms ievēro cilvēka paša personu un par to rūpējas, ir pašmīlība, savtība, pār kuŗu pačeļas pašai zliedīgā tuvāku mīlestība.

Luters nosodīja arī scholastiķu paradumu atšķirt Dieva likumus no Dieva „padomiem“, un no šī stāvokļa izejot, šķirot grēkus „nāves grēkos“ (peccatum mortale) un piedodamos grēkus (peccatum veniale). Kalna sprediķī izskaidrotie baušļi esot Dieva likumi pilnīgā nozīmē, un nekas neatļaujot mums vienu daļu no tiem uzskatīt tikai par Dieva „padomiem“.

Pēdīgi šinī posmā līdz 1517. g. Lutera apkaŗoja scholastiķu uzskatu par to, ka tikumība varot būt arī bez reliģijas. Tādu tikumību, kas nenāk no reliģijas, Lutera it nemaz neatzīst par tikumību, jo, kur nevada cilvēku viņa dzīvē mīlestībā uz Dievu, tur viņu ietekmē pašmīlība; vidus stāvokļa nav.

Cīnīdamies pret katoļu baznīcā valdošo scholastiku, Lutera tikumības laukā panācis to pašu, kō tai pašā laikā reliģijas laukā. Viņš ir atmetis visu svešo, kas ienācis kristīgā reliģijā, visu nevērtīgo, visu, kas vājināja īsto nozīmi, kas bija pārgrozījis kristīgās reliģijas attīstībā tās tikumības uzskatus un atjaunojis pirmatnējos uzskatus par tikumību visā šo uzskatu pilnīgajā nozīmē. Iekšēji Lutera tagad bija šķīries no katoļu baznīcas; ārēji viņš to negribēja darīt. Tikai tad, kad pāvests bija draudējis Luteru nolādēt, un Lutera sadedzinājis šo pāvesta bullu 1520. g. 10. decembrī, viņš pārtrauca uz visiem laikiem sakaru ar pāvesta baznīcu, un stiprā pašlībībā uz Dieva žēlīgo palīdzību turpināja savu reformatora gaitu.

Māc. E. Sarkanbārdis

Baznīcas darbs pie bērniem

II

Ne mazāku vērību un nopietnību prasa šī **uzdevuma praktiskā realizēšana**, t. i. kā bērnus šim darbam iemantot un paturēt. Jo ko gan līdzētu tie rūpīgākie apsvērtie un liturģiski vispareizāki veidotie bērnu dievkalpojumi, ja uz tiem pulcētos tikai daži bērni, vai — vēl ļaunāki —, ja šādi dievkalpojumi tiktu noturēti tikai pāris reizes gadā? Pēdējā gadījumā šos bērnus vēlāk kā pieaugušus tad baznīcā redzēsīm arī tikai pāris reizes gadā, un tad arī, protams, ne kā īstus dievlūdžējus.

Ir nācies redzēt un sākumā arī pašam vadīt tādas reiz vai divreiz gadā turētus bērnu „dievkalpojumus”: bērni ne visai uzmanīgi noklausās sprediķi vai katehesi, jo to uzmanību tad nodarbina tiem svešā apkārtnē, bet pa liturģijas laiku rēgojas apkārt, nezinādami, ko īsti iesākt, jo dievkalpojuma šai daļai, kas tiem ir sveša, tie nespēj sekot un līdzī darboties. Ja ar iepriekš tiem ir mācīta dievkalpošanas kārtība, tad tas iznāk kā teātra mēģinājumā, un līdz nākošai reizei tā ir piemirsusies. Tādēļ par bērnu patiesu piedalīšanos dievkalpošanā šādos gadījumos nemaz nevar runāt. Tā var audzināt tikai tos paviršos baznīcas apmeklētājus, kas tur iegriežas tikai pie gadījuma un īsti nezina, kas tur darāms. — Protams, ar teikto negribu pilnīgi noliegt savu nozīmi arī šādiem ārkārtējiem bērnu dievkalpojumiem, īpaši skolu dievkalpojumiem; tie var būt ļoti svētīgi, ja tie uz kārtīgāku piedalīšanos dievkalpojumos pamudina arī tos bērnus, kas parasti uz baznīcu nenāk. Bet tad arī šādiem sevišķiem dievkalpojumiem vajaga notikt kārtējā bērnu dievkalpojuma rāmjos.

Tādēļ būtu vēlāmāki, skolu sākuma dievkalpojumus noturēt nevis darba dienā, bet gan iepriekšējā vai arī nākošā svētdienā, tad visiem skolniekiem skolotāju pavadībā piedaloties savas draudzes kārtējā bērnu dievkalpojumā. Arī pēdējos var ļoti labi pieskaņot šim attiecīgam gadījumam. Pirmo skolas dienu daudz labāki ievadīt paša skolas pārziņa, kā savas skolas saimes saimnieka, turpat skolā noturētā lūgšanā, Turpretim, ja šādos dievkalpojumos vairākumu sastāda tādi bērni, kam dievkalpošana ir sveša lieta, tad iznāk tikai dievkalpojuma nožēlojama parodija, kas atstāj ļaunu iespaidu uz tiem bērniem, kuri dievkalpojumos ir raduši kārtīgi pulcēties. — Cik gluži citāds iespaids ir īstos bērnu dievkalpojumos, kur pulcējas kārtīga bērnu draudze. Tur jūtams gluži cits gars, citāda nopietnība un svētīnība.

Miksti izsakoties: tādi reti turēti bērnu dievkalpojumi ir priekš bērnu dvēselēm tas pats, kas druvas pāris lietus lāses pa visu vasaru.

Un kas gan zemkopim ir sāpīgāks kā redzēt kalstam sazēlušo lauku. Un kas tas gan var būt par mācītāju vai skolotāju, kas var mierīgi noskatīties, kā tāpat sakalst dzīvas bērnu dvēseles un pie Kristus viņa koka paliek kā sakaltuši zari?

Tādēļ baznīcas šī pienākuma (šis vārds ne bez iemesla pastrīpojams) pirmais un **pamata noteikums** ir tas, ka šim darbam ir jābūt kārtīgam un sistematiskam darbam visā baznīcā un katrā draudzē. Un lai tas tāds būtu, tad uz šo darbu nekādi nedrīkst skatīties ka uz kādu fakultatīvu baznīcas darbu, līdzīgi dažādiem misijas pulciņiem un biedrībām, bet ir noteiktāki uzsverams un visās draudzēs dzīvē izvedams, ka **bērnu dievkalpojumi ir vispārējs obligāts baznīcas darbs**, katra mācītāja obligāts pienākums un tāpat saistošs arī bērnu vecākiem, kuŗu pienākums ir rūpēties par bērnu kristīgu audzināšanu.

Tādēļ: 1) jaunatnes*) un bērnu dievkalpojums ir noturāms katrā baznīcā kā kārtējs iksvētdienas otrais dievkalpojums, no kuŗa mācītājs nedrīkst atrauties tāpat kā no galvenā dievkalpojuma. Protams katrā vietā (filialbaznīcās u. t. l.) šis vispārējais princips nebūs realizējams, tomēr šie dievkalpojumi nevienā baznīcā nedrīkstētu notikt mazāk kā reizi mēnesī, resp. 12 reizes gadā. Tas nav liels skaits. Tas būtu uzturāms kā piedalīšanās minimums arī katram draudzes bērnam zināmā vecumā (domāju no 9 gadiem), par kuŗa ievērošanu ir jā rūpējas bērnu vecākiem un audzinātājiem. Šādu prasību gan nevarēs uzskatīt par pārspīlētu. — Protams, kur vien tas iespējams šāds otrais dievkalpojums gan būtu noturāms tāpat kā galvenais dievkalpojums kārtīgi katru svētdienu. Bērnu netrūks arī lauku draudzēs, jo bērni, ja reizi nāk, tad nāk diezgan kārtīgi.

Zināmas grūtības, kas ir katrā darbā, bet it īpaši garīgā

*) Labāk lietot šo plašāko apzīmējumu, jo vecākie bērni — skolnieki paši sevi bērnu kategorijā vairs neskaita un tādēļ pie „bērnu“ dievkalpojumiem grūti piedabūjami.

darbā, nav nepārvāramas, ja tik ir laba griba. Un kam gan tā būs, ja ne Kunga sūtītiem?

Tā šis darbs pie bērniem nebūt neprasa no mācītāja kādas speciālas spējas vai dāvanas, bet tikai pastāvīgu rosību bērnu pieaicināšanā, kamēr bērnu dievkalpojumi draudzē vēl nav pietiekoši iesakņojušies. Sludināt un mācīt evaņģēliju bērniem ir daudz vieglāki nekā pieaugušiem, jo bērns nāk mācīties, nevis ar savu kritiku par Dieva vārdu un mācītāju kā vairums pieaugušo. Bērns vēl nepieder pie tiem „jūdiem un grieķiem“, kas „prasa zīmes“ vai „meklē gudrību“ (sal. 1. Kor. 2, 22—23.), tam var un ir vajadzīgs tikai brīvi un dabīgi sludināt un mācīt Dieva vārdu un evaņģēliju (kāda mākslota bērnišķība taisni nevietā!), tā paplašinot un pastāvīgi atkārtojot, atsvaidzinot un padziļinot jau mājā un skolā sniegto ticības mācību, it īpaši stiprinot un padziļinot tā ticības pārliecību, kas jau saistās ar zināmiem dogmatiskiem jēdzieniem, ar ko skolas mācība maz nodarbojas (vismaz spriežot pēc ticības mācības programmas; domāju, ka tas ir arī gluži dabīgi, ka tos jautājumus, kuŗi prasa dziļāku ticības izpratni, skola atstāj baznīcai). Baznīcas darbs pie bērniem neprasa nekādus „izredzētos“ (zināms, katrs darbs visiem neveicas vienādi), bet tikai cilvēkus, kas paši ir skaidrībā par savu Kungu un Pestītāju. Tādēļ arī vajadzīgos palīgus atrast vai izaudzināt no jaunatnes nebūs neiespējami. Lielākās grūtības kārtīgai bērnu dievkalpojumu noturēšanai gan sagādā tie draudzes locekļi, kuŗi nesaprot garīgā darba nozīmi un savas personīgās ērtības stāda tam pāri. Tādi savas kasuālijas, kas saistītas ar mācītāja izbraukumiem pat svētdienās noliek nemaz iepriekš nesazinoties ar mācītāju un nerēķinoties ar tā laika iedalījumu. Un kad nu mācītājs ir spiests tos lūgt šīs darišanas nolikt citā dienā vai stundā, vai citādi kā iekārtoties tanī laikā noturamā bērnu dievkalpojuma dēļ, tad tie to uzskata par apvainojumu un mācītāja ļaunprātību, ka tas tādu „nieku“ dēļ atsakās izpildīt viņu vēlēšanos un sāk mācītāju ienīst vai cenšas sagādāt tam dažādas neērtības darbā. Tādēļ lai izsargātu mācītāju no šādiem personīgiem pārmetumiem un nodrošinātu kārtīgu bērnu darbu, būtu vajadzīgs baznīcas vadības skaidrs priekšraksts, kas otrā dievkalpojuma noturēšanu uzliek mācītājiem par obligātu pienākumu, tāpat kā galvenā dievkalpojuma vadīšanu, no kuŗa tas var atbrīvoties ar prāvesta ziņu. Ja arī tādu lēmumu nevarētu izvest visās draudzēs un vajadzētu dot plašas suspensijas, tad tomēr bērnu un jaunatnes dievkalpojumu noturēšana būtu nodrošināta vismaz tanīs vietās, kur mācītājs citādi var un grib tos kārtīgi noturēt.

2) Lai šis darbs vairāk nostiprinātos arī lauku draudzēs, kuŗas taču ir mūsu tautas pamats un dzīvā spēka rezervuārs, tad ņemami vērā to īpašie apstākļi. Te, kur no baznīcas šķīr lielāki attālumi, draudzes garīgā dzīvē līdzī-

ga vieta baznīcai piekrīt mājas kultam (t. i. mājas dievkalpojumiem). Tie abi stāv un krīt viens līdz ar otru. Pēdējo nedrīkstam aizmirst arī tautas dzīvības interešu dēļ. Tautas dzīvības spēks guļ tās pamata šūniņās — ģimenē, tās stiprumā un kopībā. Un ģimene nevar atkal kļūt par to, kam tai ir jābūt — tautas dzīvības spēka pamatam un avotam, ja tā atkal neklūst arī par reliģisku kulta kopību, kā tas bija agrāk latvju sētās. Tad mājas kults bija tautas vienības uzturētājs, jo uz mājas dievkalpojumu nāca visa saime kā viena ģimene. Un, ja tautas atdzimšanas laiks prasa, lai visa tauta atkal sakustu kopā par vienu saimi (un ne tikai svinīgos gadījumos, bet arī ikdienā), tad nedrīkstam piemirst ģimenes un mājas saimes kā kulta kopības nozīmi. Jo īsta vienība var izaugt tikai tur, kur cilvēki kā viena saime kopīgi Dievu lūdz.

Un atjaunot mājas kultu lauku sētās varam vienīgā caur sistematisku baznīcas darbu pie bērniem; ne ar skaistiem sprediķiem vai labām pamācībām, bet tikai ar tiešu organisātorisku darbu. Šim darbam jo svarīga un svētīga nozīme ir arī tādēļ, ka caur bērniem tā varam uz kopīgiem mājas dievvārdiem pulcināt arī pieaugušos.

Šim darbam, protams, sākumā jānotiek ar ikreizēju mācītāja personīgu ierosinājumu un jāizaug ar tā pastāvīgu atbalstu un kontroli. Jāsāk vispirms pašu perminderu mājās un pēc iespējas tādu, kuriem pašiem ir bērni; tur zem mācītāja kontroles pulcinot arī kaimiņu bērnus.

Kārtība vienkārša: 1) Īss liturģisks ievads (Dieva Tēva... vārdā un īss psalms, kuŗa pēdējo pantiņu bērni teic korī līdzī, piem. Ps. 95. 1, 6, 7.); 2) Dziesma (dzied arī pieaugušie); 3) Īss, arī bērniem piemērots sprediķis, ar vienkāršu katehesi par to, resp. bērnu pārklaušināšanu par nupat kā dzirdēto; 4) Dziesma un lūgšana (ar korī teiktām responsām!) un korī teikti beigu vārdi.*)

Šādiem bērnu dievkalpojumiem, kuŗus spēj vadīt katrs kristīgs mājas tēvs, draudzē pamazām iesakņojoties, nebūs grūti atrast vairākus kristīgus vecākus, vai pagaidām — jauniešus, kas šo darbu uzņemsies, un tā šo darbu plēst draudzē plašumā, reizē ar to arī sašaurinot šādu mājas draudžu apjomu. Tad šiem mājas dievkalpojumu turētājiem arī ir jārūpējas par to, ka bērni mācītāja noteiktās dienās (sākumā retāk) tiek novesti uz kopīgo draudzes bērnu dievkalpojumu.

*) Sal. I. Janševska Dzimtene 1031. l. p.

Ir nepieciešami izdot šim darbam piemērotu bērnu sprediķu grāmatu, kaut vai nopietnāki izstrādāta periodiska izdevuma veidā.

Tikai tā būs iespējams atdzīvināt reizē baznīcas un mājas kultu draudzē, arī mājai kļūstot par kulta vietu. — Zināms, tas ir liels uzdevums un ne viena gada darbs, bet mums taču ir jāstrādā ne tikai šim vai nākošam gadam, bet visai tautas nākotnei un mūžīgai Latvijai. Tikai lieli mērķi var celt lielus darbus.

3) Lai šis darbs ietu plašumā, tad ir nepieciešama rūpīga bērnu kontrole.

Bērniem ir izdalāmas īpašas kartiņas, kurās tiek atzīmēta to piedalīšanās kā baznīcas tā mājas dievkalpojumos. Katrā kulta vietā vedams ieradušos bērnu žurnāls, ko kontrolē mācītājs. Pēdējam ir jābūt visas draudzes bērnu sarakstam un jāved kopīgais žurnāls, lai zinātu par katru draudzes bērnu, kā tas piedalās dievkalpojumos. Tad viņš var griezties pie bērnu vecākiem ar tiešiem atgādinājumiem un pamudinājumiem, īpaši draudzes vizitācijās. Īsteni mācītājs nedrīkstētu pieņemt draudzes darišanās (īpaši pie dievgalva) nevienu draudzes locekli iepriekš nepārliecinājies, vai viņa bērni piedalās dievkalpojumos. Ja vecāki nemaz negrib ievērot savu pienākumu rūpēties par savu bērnu kristīgu audzināšanu, tad tāda lieta būtu ne mazāk nopietni ņemama kā materiālās dabas pienākumu nepildīšana (nodokļi). — Vismaz no iesvētāmiem būtu obligāti prasāma iepriekšēja dalība dievkalpojumos.

Šinī darbā būtu jānāk talkā arī ticības mācības skolotājiem (vai nevarētu kontrolēt bērnu dievkalpojumu kartiņas, kādreiz atnākot kopā ar visiem skolniekiem uz bērnu dievkalpojumiem?), jo jaunās ticības mācības programmas tak paredz piegriezt vērību arī bērnu dalībai baznīcas un mājas kultā.

No skolotāju puses šinī ziņā ir novērota ļoti dažāda izturēšanās, kā sirsnīga, tā arī stipri skeptiska un pat nelabvēlīga. Negribētos ticēt, ka pēdējā būtu izskaidrojama vienīgi ar skolotāja tendenci izvairīties no netiešas mācītāja kontroles bērnu ticības zināšanās, vai pat apzinīgas nelabvēlības pret baznīcu (runa taču ir par ticības mācības skolotājiem!), jo tādu taču varētu sagaidīt tikai no cilvēkiem, kas nejut nekādu morālistisku atbildību par savu uzdevumu, kaut arī dažreiz rūgti piedzīvojumi liek tīri tā domāt. Apzinīgs skolotājs taču nestādīs savas personīgās lietas pirmā vietā, bet gan darāmā darba un tam uzticēto bērnu dēļ nevairsties no sadarbības ar baznīcu, resp. mācītāju.

Šķiet gan, ka šāds dažkārt novērots skepticisms pret baznīcas darbu pie bērniem būs gan vairāk izskaidrojams ar neizpratni par šī darba

mērķiem un nozīmi. Un diezin vai šinī ziņā varēs skolotājiem ko pārnest. Jo ko tad pati baznīca ir darījusi, lai noskaidrotu šī darba raksturu un nozīmi? (Tā mums ir dažādi priekšraksti, uzsaukumi, dziesmu lapiņas, veltīti garīgās literatūras izplatīšanai un dažādiem misijas pasākumiem; kad reiz sagaidīsim kādu dziesmu lapiņu ar mazu vispārīgu vārdu šī baznīcas pamatdarba veicināšanai? Atsevišķa mācītāja iespējas ir ļoti ierobežotas. — Tāpat darbu nesekmē arī tādi vispārattiecināti apzīmējumi kā „svētdienas skola“, „svētdienas skolotājs“ u. t. l., kas aizņemti no sektēm un rada sektantisku iespaidu. Pēdējās vēl varētu attiecināt uz pirmskolas jeb t. s. „mājas“ bērnu darbu, kurš ir noteiktāki šķīrojams no bērnu dievkalpošanas.

Tādēļ arī skolotājiem ne katru reizi ir viegli izprast, ka lieta te negrozās vis ap kādu skolai paralēlu otru „ticības mācību“, bet gan ir baznīcas kulta lieta, tāpat nav mācītāja personīgs ierosinājums, bet gan vispārīgs baznīcas pamatdarbs, pret kuŗu vismaz no ticības mācības skolotāju puses gan nekādas ļaunprātības vai kavēkli nebūtu ciešami. — Tāpat dažkārt dzirdētie iebildumi, ka dievkalpošanas dēļ bērni svētdienās kavējot skolas mācības, taču neiztur nekādas kritikas.

Tāpat jaunas organizācijām, kuŗas paredz savu locēkļu audzināšanu reliģiōzā garā, būtu jāpārrauga arī to dalība kārtējā reliģiōzā kultā.

Vispār — mūsu laikmets uzliek arī baznīcai ļo lielu un svētu pienākumu tautas vienības un tās dzīvā spēka stiprināšanā, it īpaši pie augošās paaudzes. Un to piepildīt spēs tikai dzīvāks un rosīgāks un — galvenais — nopietns darbs. Lai to veiktu, tad baznīcai ir arī jāatsakās kā no svešiem atdarinājumiem un pārdzīvotām vai neauglīgām metodēm un ieska-tiem, tā arī no nepamatotiem aizspriedumiem, bet pār visām lietām no bezdarbības un nevērības, un jāatrod ceļi, kā arī augošo paaudzi mantot dzīvam Kristum, lai tas par svētību mūsu tautai rastu paliekošu mājas vietu katrā latvju sētā.

SKOLA UN PAIDAGOĢIJA

Fr. Zālītis

Kronvalda Atis kā latviešu nacionālās audzināšanas pamatu licējs

(Nolasīts 1937. g. 15. aprīlī II Rīgas pils. ģimnazijā Kronvalda Ata
piemiņas aktā.)

Šodien svinam Kronvalda Ata simts gadu dzimšanas dienas atceri. Lai pareizi saprastu un novērtētu Kronvalda nozīmi latviešu tautas attīstībā, apskatīsim viņa darbību plašākā — toreizējās kultūras tautas valdošo ideju perspektīvē.

Kronvalda darbības laikā, Eiropas kultūras tautu gara dzīvē sacentās savā starpā divi ideju virzieni. Vienu no tiem varētu, varbūt, vislabāk apzīmēt par liberālisma un reālisma virzienu, otru — par nacionālismu un ideālismu. Abu šo ideju virzienu pamatā ir divas dažādas sabiedriskās īstenības izpratnes un izjūtas. Tās izpaužas jautājumā par atsevišķa individa un sabiedriskās kopības savstarpējām attiecībām: vai jārūpējas vispirms un galvenā kārtā par to, lai sabiedriskā kopībā ietilpstošās atsevišķās personas dzīvotu pēc iespējas brīvāku un pilnvērtīgāku dzīvi, jeb vai otrādi — priekšroka dodama sabiedriskai kopībai (piem., tautai, valstij), cenšoties, lai tā būtu spēcīgāka, labāk noorganizēta, daiļāka? Dažādu cilvēku atbildes uz šo jautājumu nekad nav bijušas, nav un nebūs vienādas, jo katrs šīs attiecības uztver un izjūt citādi. Tāpat arī atsevišķos laikmetos tautu vispārīgais jeb valdošais noskaņojums dažreiz nosveras vairāk uz atsevišķas personas tiesību, dažreiz atkal uz sabiedriskās kopības interešu pusi. Šī uzskatu un izjūtas dažādība ir saskatāma arī jau pieminētajos divos ideju virzienos. Liberālisms-reālisms pirmā vietā lika atsevišķas personas tiesības, pieprasot tādu politisku-sociālu iekārtu, kurā visi pilsoņi justos brīvi un varētu netraucēti nodoties pilnvērtīgas personīgas dzīves izveidošanai. Starp cilvēka dzīves dažādām prasībām šī virziena piekritēji sevišķu

vērību piegrieza t. s. reālo jeb saimniecisko vajadzību apmierināšanai. Turpretim nacionālisma-ideālisma virziens priekšroku deva sabiedriskai kopībai, t. i. tautai jeb nācijai: tauta ir pašvērtība, bet atsevišķu tautas locekļu dzīve iegūst vērtību un jēgu tikai dzīvojot savai tautai un rūpējoties par viņas dzīves pilnīgāku izveidošanu. Starp cilvēka dzīves prasībām nacionālisma-ideālisma virziens sevišķu vērību piegrieza t. s. garīgajām jeb ideālajām vajadzībām, jo taisni šo vajadzību apmierināšana visvairāk veicina tautas dzīves pilnvērtību.

Ar abiem tikko pieminētajiem ideju virzieniem sastopamies arī latviešu tautas atmodas centienos un mācībās. Latviešu tautas atmodas pirmais posms norisinājās XIX g. s. piecdesmitajos gados un sešdesmito gadu pirmajā pusē. Šais gados Rietumeiropas kultūras tautās pārsvars svērās vairāk uz liberālisma-reālisma ideju virziena pusi. Arī latviešu tautas atmodā toreiz spilgtāk izpaudās šī virziena idejas. Tas sevišķi skaidri redzams toreizējā tautas atmodas galvenā vadona un ideologa — Krišjāņa Valdemāra darbībā. Kr. Valdemārs neatlaidīgi un ar lielu pašuzturēšanos strādāja un cīnījās latviešu tautas labā. Bet tas raksturīgais viņa darbībā tas, ka, rūpējoties par latviešu tautu, viņš nedomāja tik daudz par latviešu tautas kopību, bet vairāk — par latviešu cilvēkiem. Viņš pūlējās, lai latviešu zemniekiem nebūtu jādzīvo pastāvīgā nabadzībā un trūkumā. Viņš cīnījās ar vācu muižniecību (kas bija viņa niknākais ienaidnieks), lai atsvabinātu latviešu zemniekus no līdzšinējām muižnieku apspiešanām un sagādātu viņiem lielāku neatkarību. Viņš rūpējās par latviešu izglītību, lai viņi varētu ar to pacelt savu saimniecisko labklājību. Bet cik maz Valdemārs domāja par latviešu tautu (kā tādu), bet vairāk gan par latviešu cilvēku, to pierāda kaut vai viņa mēģinājums noņemt latviešu kolonistus Iekškrīvijā. Lai palīdzētu vismaz kādai latviešu zemnieku daļai tikt pie lielākas saimnieciskās labklājības, viņš aicināja tos atstāt dzimteni un nomesties svešumā, kaut gan šāda izceļošana latviešu tautai kā tādai nāca tikai par ļaunu.

Pavisam citādu ainu mēs vērojam latviešu tautas atmodas otrajā pusē, kas iesākās apm. 60-to gadu otrajā pusē. Sa-

karā ar Itālijas un Vācijas apvienošanas centieniem, kā arī slāvu tautu atmodu, daudzās Eiropas kultūras tautās toreiz bija vērojams spēcīgs nacionālās apziņas pieaugums. Tāpēc arī idejisko virzienu cīņā pārsvaru sāka ņemt nacionālisms un ideālisms. Līdzīgas pārmaiņas notika arī latviešu tautā. Arī latvieši sāka tagad apzināties ne tikai par latviešu cilvēkiem, bet par latviešu tautu (t. i. tautas kopību). Tikai tagad viņi sāka izjust, ka augstāk par atsevišķu tautas locekļu interesēm paceļas tautas — šis pašvērtīgās tautas locekļu kopības labklājība. Tikai tagad latvieši sāka izjust īstu tautas mīlestību — šī vārda stingrā nozīmē. Un viens no šīs jaunās izjūtas ievadītājiem un visdedzīgākiem sludinātājiem bija Kronvalda Atis.

Kronvalda domas un cerības pastāvīgi saistījās ar latviešu tautu, t. i. latviešu tautas kopību, tās labklājību un nākotni. Viņš pastāvīgi domāja un sapņoja par to, ka latviešu tauta nākotnē uzplauks un sasniegs ziedošu stāvokli, un ka tā atstās cilvēces vispārējā kultūras krātuvē tikpat vērtīgu mantojumu kā senie grieķi. Pret savu tautu, viņas kultūras vērtībām (sevišķi valodu) un tās apdzīvoto teritoriju jeb tēvzemi Kronvalds izjuta dziļu un spēcīgu mīlestību. Viņš pats par to liecina: „Man nav svētākas valodas par latviešu valodu; man nav mīļākas tautas par latviešu tautu; nekas man nerūp dziļāk kā viņas atzēšana un uzplaukšana. Tie acūmirkļi man ir laimīgākie, kuŗos es spēju spert kaut vienu soli savas tautas labā.“ Citā vietā viņš saka: „Mans augstākais prieks, manas lielākās bēdas stāv latviešu tautas laimē un nelaimē. Tāpēc arī nododu savus spēkus, lai latvieši celtos savā tautībā.“ Šie vārdi nebija tikai tukšas frāzes, bet dziļi izjusta patiesība. To vislabāk pierāda visa Kronvalda darbība, kā arī liecības, ko par viņa dzīvi un centieniem atstājuši tā draugi un laika biedri. Par viņa īsto tautas mīlestību liecina kaut vai zināmais gadījums no viņa dzīves: Kronvalds atstāja labi atalgoto un nodrošināto Tērbatas semināra skolotāja vietu, atstāja ūniversitātes pilsētu ar tās kultūras ērtībām un pārnāca uz Vecpiebalgu par vienkāršu tautskolotāju — lai tikai varētu dzīvot dzimtenē un darboties savas karsti mīlotās tautas vidū un viņas labā.

Pats dziļi izjuzdams tautas jeb tēvzemes mīlestību, Kronvalds labi saprata, cik vērtīga šāda mīlestība tautai. Viņš aizrāda, ka grieķi un romieši slavenākos darbus veikuši tikai pateicoties savai spēcīgai un dedzīgai tēvzemes mīlestībai. Un tas pats esot sakāms par visām citām tautām — tās uzzeļšot un kļūšot slavenas tikai tad, ja viņu locekļos būšot spēcīga tautas jeb tēvzemes mīlestība. Bet arī tautas locekļiem pašiem tautas mīlestība esot ļoti svarīga, jo tā padarot viņiem personīgo dzīvi labāku, vērtīgāku, jaukāku.

Apzinādamies šādu tautas mīlestības lielo nozīmi, Kronvalds uzskatīja par ļoti svarīgu uzdevumu to modināt un stiprināt visos tautas locekļos. Pie šī darba viņš stājās ar lielu aizrautību — gan personīgā satiksmē un vēstulēs, gan rakstos, bet sevišķi savās dedzīgajās runās. Pats degdams istā tautas mīlestībā, viņš spēja šīs mīlestības uguni iededzināt arī citu sirdīs. — Tomēr viņš apzinājās, ka ar skubināšanu un mudināšanu ir panākts vēl visai maz. Viņš rakstīja: „Skubinātājs un mudinātājs var gan dažreiz prātu pacilāt, bet sirds paliek tomēr kūtra, prāts tāpēc vēl nepārvēršas un nenesas uz augstākiem centieniem.“ Tāpēc, pēc viņa domām, paliekamākas sekmes panākamas, ja tautas mīlestību celvēkos modina jau no agrās bērnības. Vispirmā kārtā to vajagot darīt tēva mājās — ģimenē: tai vajagot kļūt par dziļas tēvzemes mīlestības šūpuli. Bet ģimene par tādu kļūšot tikai tad, ja viņā pašā valdīšot īsts tēvzemes mīlestības gars. „Ja tēva mājās,“ viņš raksta, „valda sīkstulība, ja tur tik norūpējas un noskumstas vienīgi par paša labumu vien un nebūt nepazīst nedz draudzes, nedz tautas priekus un bēdas, tad tādā tēva mājā neuzdīgs bērnu sirdīs tēvzemes mīlestība.“

Blakus ģimenei, tēvzemes mīlestības modināšanā un stiprināšanā Kronvalds sevišķi lielu nozīmi piedeva skolām. Bet šo lielo uzdevumu skola varot veikt tikai tad, ja arī viņā pašā valdot īsti nacionāls gars. Lai to panāktu, Kronvalds visu laiku ir dedzīgi pulējis pacelt latviešu skolu dzīvi, vēlēdamies, lai tās kļūtu par īstām gaismas pilīm, kas izplatītu tautā gara gaismu un īstas tēvzemes mīlestības siltumu. Par visām lietām Kronvalds gribēja panākt, lai latviešu valodai skolās ierādītu cienījamu vietu. Tāpat viņš centās, lai skolo-

tāji, paši degdami tautas mīlestībā, būtu īsti tautas audzinātāji un apzinīgi censtos tautas mīlestību modināt savos audzēkņos.

Kronvalds nopietni pārdomāja un apsvēra arī tos līdzekļus, ar kuriem varētu modināt un stiprināt tautas mīlestību — jaunajā paaudzē un arī pieaugušajos. Viņš saskatīja septiņus galvenos tautas jeb tēvzemes mīlestības avotus. Pirmais no tiem ir tēvu zemes pazīšana. Tikai tas, kas savu tēvu zemi pazīstot, varot to patiesi mīlēt. Tāpēc jaunā paaudze jāiepazīstina ar mūsu tēvzemes skaistākiem apgabaliem, tāpat arī — ar tām vietām, kurās mūsu sentēviem bijušas it sevišķi svētas, ar tiem kalniem, uz kuriem tēvu-tēvu pilis stāvējušas, ar tām upēm, kurās asins straumes iesarkanas padarījušas, tautai par svētākām mantām cīnoties, ar tiem jūras likumiem, kas latviešu kuģus nesusi. Skaidra un dziļāka iepazīšanās ar tēvu zemi, pēc Kronvalda domām, pacilā mūsu sirdis un tā nemanot mūsu sirdīs ieaugot dziļa un pastāvīga tēvu zemes mīlestība. — Otrs tēvzemes mīlestības avots esot tēvijas vēsture. Šim nolūkam sevišķi noderīga esot latviešu senvēsture, kas Kronvaldam izlikās pacilājoša. Viņš rakstīja: „Jaunai audzei jāparāda, ka toreiz, vaļības laikos, visa latviešu tauta pratusi cienīt tautas visdārgākās mantas, ka viņas senos laikos tautas dēli un sirmgalvj, meitas un mātes dzīvi un dziļi sajuta visas tautas likteni, kā mūsu karēvj cīnījušies pret uzbrucējiem par savu vaļību, ticību un tautību, kā tie nav nevienu sprīdi zemes atdevuši uzvarētājam, pirms to nebija ar savām karstām asinīm vēlāku laiku darbiem svaidījuši.“ Šāda tēvzemes vēsture modināšot audzēkņos tēvzemes mīlestību. — Trešais tēvzemes mīlestības avots esot — tēvu valodas cienīšana un kopšana. Jaunā paaudze esot jāiepazīstina ar tēvu valodas brangumu, bet arī ar tās trūkumiem, lai jaunā audze atzītu, cik vareni darbi arī valodu lietās uz viņiem gaidot. Jācenšoties pēc tā, lai tēvu valodai parādītu pienācīgu cieņu visur — gan ģimenē un skolā, gan arī sadzīvē. No dedzīgas tēvu valodas cienīšanas uzplaukšot karsta tēvzemes mīlestība. — Ceturtais avots — turēšanās pie tēvu tēvu krietnajām ierašām. Gan daudzas labas ierašas esot aizgājušas ver-

dzības laikā postā. Tomēr mūsu dienās esot cienījams viss tas, kas vēl labs un derīgs tautas dzīvē atstāts no sentēvu laikiem. Jo sevišķi jācenšoties atjaunot senie latviešu svētki, kas padarot dzīvi bagātāku un skaistāku. — Piektais tēvzemes mīlestības avots esot — kopības gars (prāts). To jācenšoties cilvēkā ieaudzināt jau no mazām dienām. „Bērniem jau jā māca, lai tie prot upurus nest, mīlestību radīt un draudzības vainagu pīt, kur vien tik vai vecākiem pašiem, vai skolai izdevīgs brīdis atgadās. Un ja mūsu jaunā audze sāks prieku baudīt, dalību ņemot pie cilvēku likteņa, ja tā ar prieku cīnīsies kaut ko labu darīt citiem, tad jaunā audze uzaugs branga un stalta tēvu zemes mīlestībā.“ — Sestais tēvzemes mīlestības avots esot latviešu krietnāko dēlu cienāturēšana. Tādi cienījami vīri esot sastopami gan senākos, gan arī jaunos laikos. Ja jauno audzi iemācīšot cīnīt un godāt savas tautas krietnākos dēlus, tad tā pati aušot kājas uz krietniem un diženiem darbiem, kas būšot līdzīgi mūsu sentēvu krietnajiem darbiem. — Visbeidzot, septītais tēvzemes mīlestības avots esot ticības mācība. Tai esot jābūt par tēvzemes mīlestības iesvētītāju, t. i. jādod tai it kā augstākā sankcija. Bet ticības mācību esot pareizi jānostāda, atmetot tādas mācības, kas sludinot, ka šī zeme esot moku vieta un ļauna mājoklis, kur nekas labs nerodots. Pareizai ticības mācībai jāsludina, ka tēvzemes mīlestība esot Dieva dāvana. Kronvalds raksta: „Jaunai audzei jā māca, ka paša Dieva prāts un vēlēšanās, lai mēs visu, kas vien labs un jauks vīrs zemes, un tamlīdz arī tautu un tēviju mīlējam, to saudzam un aizstāvam līdz pēdējam. Tādu ticību būs jaunai audzei iedēstīt tēva mājā, skolā un baznīcā. Šī ticība būs auglīgs, svētīgs un stiprs pamats tēvu zemes mīlestībai uzzeļt un uzplaukt.“ — Šādi ir Kronvalda vispārējie aizrādījumi par tēvzemes mīlestības audzināšanu. Jāatzīst, tie ir tik svarīgi, ka arī mūsu dienās tie liekami nacionālās audzināšanas pamatā.

Karsti mīlēdams savu tautu, Kronvalds visiem spēkiem strādāja, lai tā uzplauktu un uzzeļtu. Bet kādu gan Kronvalds vēlējās nākotnē redzēt — savu latviešu tautu? Kronvalda un Valdemāra — abu tautas atmodas laikmeta redzamāko va-

doņu — nākotnes skatījumi viens no otra stipri atšķiras. Reālists Valdemārs vēlējas redzēt vispirmā kārtā tādu latviešu tautu, kurā būtu izbeidzies līdzšinējais trūkums un nabadzība, kur valdītu pārticība, kur nepastāvētu apspiešana un kur visi latvieši varētu brīvi nodoties saviem saimnieciskiem un kultūras darbiem. Turpretim ideālists Kronvalds par saimnieciskiem jautājumiem gandrīz nemaz neinteresējās. Samērā tāli viņam bija arī tiesību jautājumi. Bet, skatot latviešu tautu nākotnē, viņš vispirmā un galvenā kārtā vēlējas redzēt: vai tautas locekļi ir savos tikumos krietni? Vai latviešu tautā ir vērojams „goda prāts, vīra sirds un cilvēcība likumu cienīšanā?” Vai latvieši mīl savu tautu un tēvzemi? Vai viņos valda vienprātība un kopības gars? Vai viņi ciena savu tēvu valodu? Vai viņi spēj ko dot zinātnei un mākslai? Tā tad, vispirmā un visgalvenā kārtā viņu interesēja latviešu garīgās kultūras stāvoklis. — Bet vai latviešiem būs iespējams izveidot pašiem savu nacionālo garīgo kultūru? Šai ziņā Kronvaldam latviešu tautas nākotnes izredzes izlikās ļoti gaišas un spožas. Vispirms, izdevīgs viņam izlikās jau latviešu ģeografiskais stāvoklis — pie jūras un divu lielu kultūras tautu tuvumā, no kurām iespējams daudz ko mācīties. Bet — galvenais — Kronvalds ticēja latviešu labajām gara spējām, kurās viņš saskatīja lielu radniecību ar sengrieķu spējām. Vispārīgi, sengrieķu lielās kultūras vērtības vienmēr noderēja Kronvaldam par ierosinošu paraugu cerībās un centienos par latviešu gaišāku nākotni.

Strādājot tautas modināšanas un nacionālās kultūras veidošanas darbu, Kronvaldam nācās kļūt arī par cīnītāju — latviešu un viņu nacionālās kultūras tiesību aizstāvi. Viņš zināja, kādu lielu ļaunumu vācieši nodarījuši latviešu tautai, nospiezdami to vairāk gadsimtus ilgā nebrīvībā. Tomēr, raudzīdamies uz visu pagājušo no vēstures perspektīves, viņš negribēja tāpēc uz viņiem ļaunu prātu turēt. Kronvalds pat ar pateicību pieminēja un cildināja tos atsevišķos vācu tautības darbiniekus, kam bija kādi nopelni latviešu labā. Arī tagad, kad latvieši paši bija stājušies pie savas kultūras veidošanas, viņš labprāt vēlējas redzēt vāciešus šai darbā par palīgiem. Bet drīz vien Kronvalds pārliecinājās, ka šāda draudzīga kop-

darbība neiespējama. Vācieši, negribēdami zaudēt līdzšinējo vadību un iespaidu latviešu tautā, izturējās pret latviešu nacionālās kultūras centieniem naidīgi. Lai joprojām paturētu latviešus savā atkarībā, viņi šai laikā bija uzsākuši latviešu pārvācošanas mēģinājumu. Šim nolūkam viņi centās izmantot skolas, iesākot pat tautskolās pastiprinātā mērā mācīt vācu valodu. Tādā veidā viņi cerēja savā tautībā ievilkt latviešu tautas vairāk izglītoto daļu. Viņi centās arī izplatīt uzskatu, ka latviešu nacionālā kultūra ir maldū sapnis un ka visi latvieši, kas guvuši izglītību vācu skolās, jau esot uzskatāmi par vāciešiem — pēc sava gara un izglītības, un ka izglītots latvietis esot neiespējama lieta („Unding“). — Pret šādiem vācu centieniem un mācībām uzstājās ar lielu dedzību Kronvalds. Visvairāk pazīstama šai ziņā Kronvalda vācu valodā izdotā brošūra „Tautiskie centieni“ (1872), kas bija atbilde uz kādas vācu avīzes rakstu. Savā brošūrā Kronvalds dedzīgi aizstāv latviešu valodas tiesības ne tikai tautskolās, bet arī augstākās mācības iestādēs. Tāpat, ar lielu noteiktību un pārliecības spēku, viņš aizstāv latviešu nacionālās kultūras tiesības un iespēju un noraida maldū mācību, ka izglītotu latviešu neesot. Par sevi un citiem izglītotiem latviešiem Kronvalds šai gadījumā liecinā: „Mēs, kas ar skaidru apziņu savu iegūto izglītību, savu spēku, savu dzīvību ziedojam savas tautas labā, mēs turamies cieši un uzticāmi pie tēvu valodas un savas tautības, un viņas sevišķi tagad nevaram ne par kādu naudu pārdot, tādēļ ka mums nevar neko dot vietā, kas būtu tikpat svarīgs un cienīgs mūsu tautas civilizācijas interešu ziņā.“

Pēc visa līdz šim apskatītā varam, beidzot, uzstādīt jautājumu par Kronvalda darbības nozīmi latviešu tautas nacionālo centienu norisē. Kas viņš mums latviešiem bijis? Ko viņš latviešu tautai vērtīgu devis? Kādu mantojumu mums atstājis? Varam atbildēt, ka Kronvalds ievadīja latviešu atmodas kustībā jaunu posmu, kurā tā pārveidojās par nacionālu kustību vārda tiešā nozīmē. Kronvalds mācīja latviešiem, ka, blakus saimnieciskai labklājībai, cilvēku dzīvē ir vēl lielākas, augstākas vērtības. Un starp tām pirmā vietā viņš lika tautu — tautas kopību, kurai piekļaujama atsevišķa cilvēku dzīve ar tās īpašām interesēm. Kronvalds daudz lielākā

mērā kā neviens cits no viņa laika biedriem modināja un stiprināja latviešus cienīt šīs jaunatklātās vērtības — tautības apziņu un mīlestību. Lai šī tautas mīlestība ātri neizkvēlotu, Kronvalds centās viņus novadīt pie šīs mīlestības dziļākiem avotiem — garīgās kultūras vērtībām. Viņš it pareizi saprata un izjuta to dziļo patiesību, ka gars cilvēkus vieno, bet materiāla viņus šķir un skalda. Tāpēc vēsture mums rāda, ka garīgās kultūras vērtības ir arvienu tās, kas stiprina tautas locekļus, viņu vienības apziņu un tautas mīlestību.

Kronvalda modinātā un stiprinātā tautas kopības apziņa un tautas mīlestība latviešu tautā vairs nekad nenorima. Taisnība, bija laiks, kad, dažādu apstākļu dēļ, šī vienības doma un tautas mīlestība pārdzīvoja smagu krīzi un likās, ka reālmateriālistiskie savrūpības centieni gūs latviešu dzīvē uzvaru. Bet tad pasaules kara dārdonā — tā no jauna atzina lielo spēku, kas beidzot noveda pie brīvas, neatkarīgas Latvijas valsts nodibināšanas. Bet ja runājam par Latvijas valsts pamatu sagatavošanai, tad vienā no vispirmajām vietām piemināms Kronvalda Atis.

Reizē ar šo kļūst saprotama Kronvalda ideju lielā nozīme arī mūsu dienās. No 1934. gada 15. maija mēs dzīvojam atjaunotās Latvijas laikmetā, kad tautas kopības apziņas un tautas mīlestības spēks latviešu tautā pieaudzis līdz pakāpei, kāda līdz šim vēl nebija sasniegta. Reizē ar to, kā šī pieauguma tiešās sekas, mūsu tagadējā Tautas vadona ierosinājumā un vadībā, latviešu tautā iesākusies līdz šim vēl nepiedzīvota celtniecības rosība (vārda visplašākā nozīmē). Tā Kronvalda gaišredzīgās idejas — viņa cerības un ilgas mūsu dienās atradušas savu vispilnīgāko attaisnojumu un visspožāko piepildījumu. Šādos apstākļos Kronvalda mācības par tautu, tautas jeb tēvzemes mīlestību un tās avotiem, tāpat arī — garīgās kultūras vērtībām, iegūst aktuāli laikmetisku nozīmi. Var droši teikt, ka Kronvalda idejas šais jautājumos var noderēt par ceļa rādītājiem arī mūsu dienās. Tāpat — no Kronvalda dedzīgās tautas mīlestības vēl joprojām varam smelties ierosinājumu un patriotisko sajūsmu. Un kamēr vien latvieši sekos Kronvalda idejām un dedzīgajiem tautas mīlestības skubinājumiem, — pastāvēs Latvijas valsts, uzplauks latviešu tauta un viņas nacionālā kultūra.

Stud. paed. J. K.

Reliģijas mācības stundas pamatskolas pirmajai klasei

Stāsts par labo ganu un nomaldījušos jēriņu.

Mērķis: Rādīt bērniem Pestītāja mīlestību un rūpes par visiem cilvēkiem, arī par bērniem.

Metode: Tēlojošs stāstījums ar ievadu, pārrunām un noslēgumu.

Ievadījums: Mūsu zemē nupat ir pavasaris. Kokiem jau izplaukušas lapiņas un pļavās aug zaļa zāļīte. Mums visiem patīk skaistais zaļums, bet par zāļīti sevišķi priecājas lopiņi. Tā viņiem ļoti garšo. Ja mēs izbrauktu no pilsētas uz laukiem, tad vietvietām redzētu lopiņus ganāmajos: aitiņas, gosniņas, un pie lopiņiem redzētu arī ganiņu ar tā palīgu sūrīti.

Bērni, vai kāds no jums ir ganījis lopiņus? Tā, Emīls, Laimonis un Anniņa arī. Vai tas bija viegls darbs? Jā, kā nu kuŗu reizi. Bija daudz jauku dieniņu, bet pavasarī un sevišķi rudenī nereti lija auksts lietus, pūta nikns vējš, un viens otrs lopiņš aizklīda labībā vai pazuda mežā un bija jāmeklē. Tas nebija patīkami. Labam ganam ir daudz rūpju, lai lopiņi būtu paēduši un viss būtu kārtībā. Vai nezināt, bērni, kādu tautas dziesmiņu par ganiņu, kas tik ļoti rūpējas par saviem lopiņiem, ka arvien Dievu lūdz, lai nāk palīgā? Nezināt? Nu, tad es pasacišu:

Ganu meita Dievu lūdza
Pa vārtiem izdzīdama:
Palīdz, Dieviņ, šo dieniņu,
Palīdz visu vasariņu.

(Skolēni atkārtu pa vienam un korī.)

Bet varbūt zināt kādu tautas dziesmiņu par gana grūtībām? Ā, Kārlītis zin. Nu pasaki!

Migla, migla, rasa, rasa,
Tā man laba nedarīja:
Rasā manas kājas mirka
Miglā zuda raibaliņa!

(Bērni atkārtu.)

Nu tā. Lai gan arī mūsu zemē ganiņam ir savas grūtibas, tomēr tās nav sevišķi lielas. Tāpēc par ganiem bieži vien ir bērni. Te plēsīgi zvēri ir liels retums un lopiņi ganās tuvu mājām. Bet citās zemēs gana darbs ir ļoti grūts. Piemēram, tanī zemē, kur dzīvoja mūsu Pestītājs, par ganiem bija stipri vīri, kas savus ganāmos varēja aizsargāt no zvēriem un laupītājiem, kas varēja arī akas rakt un rūpēties, lai lopiņiem netrūktu ūdens, ko nodzerties. Jā, tā bija zeme, kur gani staigāja pat ieročiem apbruņojušies. Vismaz varena linga, ar ko akmeņus mest uzbrucējam, un arī labs spieķis bija katram ganam. Vai esat redzējuši lingu? Tā, Mārtiņš pats esot taisījis lingu un sviedis akmeņus. Pastāsti, kāds tāds ierocis izskatās.

Stāsts: Reiz dzīvoja gans, kam bija daudz aitiņu ko ganīt. Vesels simts. Un visas viņš pazina un katrai bija devis vārdu. No rītiem, kad avērās kūts durvis, visas jautri lēkādamas devās ārā. Aitiņas zināja, ka viņu labais gans tās atkal vedīs uz zālainām ganībām, ka viņš smels ūdeni no dziļās akas un lies lēzenās silēs, lai visi var nodzerties. Un tad pa zaļajiem pakalniem klejot būs tik jauki! Bet gans pie durvīm visu savu ganāmo pulku saskaita, vai ir viss simts. Vai naktī kūti nav ielauzies kāds zvērs vai laupītājs un aiznesis kādu jēriņu.

Bet mūsu ganam viss kārtībā. Viņš nu dodas ceļā. Dziesmiņu sevī dūkdams, viņš iet papriekšu un visi pūkainie četrkājīši tam pakal. Pie mums gani visbiežāki dzēn savus lopiņus, tiem ar pātagu vai riksti pakal iedami, bet tanī zemē citāda kārtība. Tur arī tagad vēl gani iet saviem ganāmiem papriekšu.

Un ganībās bija tik jauki! Jēriņi varēja pēc patikas izlēkāties, plūkt zaļo zālīti un no silēm nodzerties. Un kad pusdienas laikā tapa ļoti karsts, un mazie lēkātajī bija noguruši, tie apgulās zem lapotiem kokiem. Turpat bija arī viņu gans. Uz sava spieķa atspiedies, viņš vērīgi skatījās, vai viņa lutekļiem nedraud kādas briesmas.

Un kad vakars tuvojās, kad saulīte jau taisījās rietēt, gans paņēma savu tauri un pūta. Kas tās bija par varenām skaņām! Balsi visādi locīdams, viņš izpūta signālu „uz mā-

jām“, un visas lielās un mazās aitiņas tūlīņ saprata, ko tas nozīmē. Tās nāca no visām pusēm un spiedās pie sava gana. Un tad uz māju, pakal savam labajam ganam. Bet kāds jēriņš pardaudz salēkājies, tas ātri nogurst un nevar tikt citiem līdzī. Kāds otrs klupis pār akmeni un sasitis kājiņu. Un labais gans tūlīņ redz, kam vajadzīga palīdzība.

„Maziņais, cik tev bēdīgi izdevies!“ viņš saka, „nāc vien pie manis, es palīdzēšu!“ Viņš vienu jēriņu ieliek azotē aiz sava platā mēteļa un otru uzliek sev uz pleca. Nu visiem līdzēs.

Mājās nonācis, gans nostājas pie kūts durvīm un savus ganāmos sev pa vienam gažām laizdams, rūpīgi saskaita, vai ir visi. Neviena netrūkst, ir viss simts. Nu var mierīgi dusēt līdz jaunam rītam, kad būs atkal jauni prieki un ganam atkal jaunas rūpes.

Tā tas gāja dienu no dienas. Bet tad kādu vakaru, kad gans atkal skaitīja savus baltos mīluļus, viņš ļoti uztraucās. Skaitīja: ... 91, 92, 93, 94 un beidzot 99. Kas tad tas? Viena trūkst! Viens jēriņš pazudis!.. Gans bēdīgs aizslēdz kūts durvis un iet atpakaļ meklēt pazudušo jēriņu, meklēt sprogainīti.

„Nabadziņš, kur tu tā varēji aizklīst? Varbūt mežā, varbūt tu domāji, ka tur būs labākas ganības nekā pie manis. Tu neievēroji, kad es visus saucu uz māju. Bet mežā taču ir vilki, un tie tevi var saplosīt!“

Dienvidu zemēs pēc saules rieta ātri paliek tumšs, un tā mūsu gans pa tumsu ar rokām ceļu taustīdams, pa grāvjiem un akmeņiem klupdams, meklē savu pazudušo jēriņu. Tur kāds akmens asām šķautnēm, un taisni uz to gadās uzkāpt. Ak kā sāp nobrāstais asiņojošais pirksts! Bet gans par to neko nebēdā.

„Manu jēriņ, manu mazo sprogainīti,“ viņš čukst un vēriģi skatās tumsā. Reizu reizēm apstājas un klausās, vai nedzirdēs kur blējam. Bet viss klusu.

Tā viņš nonāk līdz mežam. Tur mājo vilki un citi plēsīģi zvēri. Gans paņem savu tauri un pūš kā citkārt vakaros pirms ceļojuma mājup. Varbūt jēriņš dzirdēs un atsauksies. Bet arī mežā viss klusu.

Gans nu dodas dziļāki mežā. Te ir asi ērkšķi. Tie plosa drēbes, duras kājās un rokās, bet gans to neievēro. „Manu sprogainīti, manu baltgalvīti!“ viņš sauc un taustās arvien tālāk gar klintīm un koku saknēm. Melnajos kokos nobriekšķ zari, tad atskan it kā cilvēka vaidiens. Tur pūce meklē sev laupījumu.

Noguris un nosvidis, gans beidzot apstājas. „Sprogainīti!“ viņš sauc un klausās. Un tad kaut kur no augšas, no augstas kņaujas atskan žēls „mē, mē!“ Tā ir sprogainīša balss.

Jauniem spēkiem gans nu laužas uz priekšu, uz augšu gar klintīm un koku saknēm. Un tur nakts tumsā viņš ierauga ko baltu spīdam. Tas ir viņa pazudušais jēriņš, viņa sprogainītis! Uz pašas klinšu kņaujas, ērkšķos sapinies, viņš netiek ne uz priekšu, ne atpakaļ. Bet labais gans jau tuvu. Viņš atsvabina savu mīlulīti, savu nepaklausīgo, nomaldījušos jēriņu, un liek to sava platā mēteļa azotē.

„Nabaga baltgalvīti!“ gans glāsta savu izglābto jēriņu. „Tu biji lielās briesmās un bailēs. Tas bija sods par tavu nepaklausību. Kāpēc nenāci citiem jēriņiem līdzī uz māju, kad es taurēju un gāju papriekšu? Bet nu tomēr viss labi. Nu tikai čakli uz māju. Tur tu varēsi atpūsties no visām bēdām pie mammiņas uz mīkstajiem salmiem.“

Un cieši pie sirds spiezdams izglābto jēriņu, gans uzmanīgi rāpjas gar klints sienu un, pie saknēm turēdamies, beidzot nonāk uz tecīņas, kas ved mājup. Rokas un kājas viņam nobrāstas asiņainas, bet sirdī ir prieks, ka pazudušais jēriņš atrasts un izglābts.

Kad otrā rītā gans atkal soļoja sava ganāmpulka priekšgalā, viens jēriņš viņam tecēja cieši pie kājām. Kā jūs domājat, bērni, kurš tas bija? Nu jā, tas bija izglābtais baltgalvītis. Ne solīti viņš vairs negribēja šķirties no sava labā un mīlā gana.

Noslēgums: Bērni, vai kāds no jums var pateikt, kas sacīja šos skaistos vārdus: „Es esmu labais gans. Labais gans atdod dzīvību par savām avīm.“ To reiz teica mūsu Pestītājs Jēzus. Un tāds labs gans viņš ir ikvienam no mums arī vēl tagad. Atceraties tikai tos brīžus, kad gribējāt ko aiz-

liegtu, ko ļaunu darīt. Cik nemierīga tad bija sirsniņa! Un tad likās, it kā jūs dzirdētu kādu balsi tur sakām: nedari ļaunu, ej taisnu ceļu! Tā bija labā gana balss. Viņam rūp mūsu dzīve. Viņš skumst par mūsu kļūdām. Viņš meklē mūs, kad esam aizgājuši neceļos, un sauc atpakaļ.

Bērni, vai jūs nezināt kādu skaistu dziesmiņu par labo ganu un pestītāju Jēzu Kristu? Nu, tad es jums vienu tādu dziesmiņu pasacišu:

Kristus jēriņš esmu es
 Un no sirds un dvēseles
 Priecājos par savu ganu,
 Kas man gādā pestīšanu.
 Man' pie vārda pazīdams,
 Saukdams un apsvētīdams.
 Vai man nebūs priecāties?
 Labi viss man izdosies.
 Kad gals manām dienām rādās,
 Laimīgs jēriņš steigsies mājās,
 Gana klēpī aiznests kļūs,
 Liela mana laime būs.

Varbūt mēs varam visi kopā nodziedāt šo skaisto dziesmiņu?

(Dzied.)

GRĀMATU APSKATS

Ansīs Gulbis — **Kopotī rakstī.** Pirmais sējums. A. Gulbja apgāds. 334 lpp.

A. Gulbja grāmatu apgādniecības tagadējais īpašnieks A. Māliņis, vēlēdamies celt ievērojamā izdevēja piemiņai dižāko pieminekli, ir apņēmis izdot viņa rakstus pilnādevumā (10 sējumos), uzņemot tai visus neļaiķa rakstnieka darbus. Tagad mūsu priekšā ir šī izdevuma pirmais sējums. Tanī ietelp R. Klaustiņa apcerējums par rakstnieku un viņa darbiem un arī paša A. Gulbja autobiogrāfiskā „Pasaka par grāmatu“.

Literātūrvēsturnieks R. Klaustiņš savu apcerējumu iesāk zīmīgiem vārdiem: „A. Gulbja dzīves gaita un darbs noder katram latvietim par paraugu, kas rāda, kā iedzimtais gara spēks un cieta griba vada īstu tautas un kultūras darbinieku“ (7.) Tiešām, mūsu priekšā nostājas kultūras darbinieks kā pašaiļiedzīgs censonis, kas apveltīts ar dziļu inteliģenci un varenu iekšēju garīgu spēku, kā ideālists, kas nepazīst personīgo labumu, bet ko pastāvīgi apgāro cēlas jūtas un daiļie dzīves sapņi, kā vīrs, kuŗa devīze ir „dzelzs raksturs un garīga disciplīna“ (73.). Apcerētājs raksturīgi zīmē Anša Gulbja garīgā seļā divus vaibstus: no vienas puses viņš ir sapatotājs un jūsmotājs (131.), no otras puses viņš ir cilvēks, kas visu mūžu sekojis atzinumam: „Griba ir cilvēka debesu valstība“ (149.). No katras lapas puses uz mums runā šī gara darbinieka dzīve savā cēlumā un drosmē. Tā ir grāmata par vīru, kam darbs ir bijis viss, par cīnītāju, kas cīņās guvis uzvaru, par latviešu dēlu, kas no kalpa kārtas cēlies ar neatlaidību un Dieva dotām dāvanām sasniedzis ievērojama kultūras darbinieka, izdevēja un rakstnieka kalngalus. Autors ar daudziem raksturīgiem faktoriem pierāda apcerējuma beigās izteiktos spriedumus, ka „Gulbis ir uzvarētājs, kas sekojis lielam ideālam, latvju garīgai kultūrai, dailei, mākslai, nesis tai vislielākos upurus, pat dzīvību ķīlām likdams“ (185.), ka „Gulbja zemnieka sirds, palikusi mūžam vesela, zināja, kas ir pienākums, ideāls, tauta un tēvija“ (186.), ka „viņš ir upurējies latvju tautas kultūrai, rakstniecībai un grāmatai“ (188.).

R. Klaustiņa apcerējums ir saistošs un plašs. Vienīgi viņa mūža pēdējie gadi varēja būt plašāki aplūkoti un autora pieēja Gulbja reliģiozai dzīvei un vispāri baznīcas nozīmes iztulkošanai vajadzēja būt cienīgākai un nozīmīgākai (sk. 43. un 46. lpp.).

Baznīcas darbiniekus var interesēt divi fakti. Pirmais tas, ka Gulbis pēc kādiem jūsmīgiem mācītāja Valtera teiktiem vārdiem misijas dievkalpojumā otrā rītā ieradies mācītāja pieņemamā istabā un lūdzis likt viņu misionāru skolā, lai ziedotu jauno dzīvību tālo melno tautu kristīgai apgaisībai. Bet mācītājs „sarkdams un bālēdams noliedzis savus vārdus, nevēlēdamies zemnieku jaunekli mācīt par tautas samestiem grašiem, kas aizplūda Leipcigas misijas lādē“ (44.). Un sekas? „No baznīcas atstumts, es piegriezoz grāmatai“, (194.). Otrais fakts saistās ar Apsīšu Jēkabu,

kas ļoti neuzticīgi skatījies uz Gulbi, turot to par bezdievīgu rakstu izdevēju. Lai pārbaudītu Gulbi ticības lietās, Apsīšu Jēkabs iesniedzis izdošanai savu lūgšanas grāmatu, kas arī ir izdota. Šinī gadījumā Gulbis devis savu apliecinību: „Es esmu ļoti reliģiozs cilvēks“ (46.).

R. Klaustiņa apcerējumu papildina paša Gulbja atmiņas „Pasaka par grāmatu“, kas uzrakstīta no 1934.—36. gada sākumam. Savas atmiņas par nožēlošanu viņš paspējis uzrakstīt tikai līdz 1905. gadam.

Alb. Freijs.

Paula Jēger-Freimane — **Atziņu ceļi.** A. Gulbja apgāds. 324 lpp.

Šinī grāmatā pazīstamā teātru kritiķe sakopojusi savus devdesmit trīs apcerējumus, kas skar teātri, literatūru un dzīvi. Pirmās daļas apcerējumos viņa aplūko latviešu drāmatiskās rakstniecības pirmo posmu un dod zīmīgus Bertas Rūmnieces, Maijas Brigaderes, Jāņa Brigadera, J. A. Dubura, Birutas Skujnieces mākslinieciskās personības raksturojumus. Otrās daļas apcerējumos viņa aplūko J. Poruka, J. Vesela, Annas Brigaderes, Ivandes Kaijas, Austras Dāles un Angelikas Gailītes literārisko un sabiedrisko darbību. Atsevišķā apcerējumā viņa spriež par latvju sievietes lomu literatūrā un dzīvē. Par ievēribas cienīgiem pētījumiem jāuzlūko apcerējumi par J. Veseli un Annu Brigaderi. Arī pārējie apcerējumi lasāmi ar piesaistītu interesi un ir vērtīgi gabali.

Šo recenziju patiesībā rakstam grāmatas trešās daļas dēļ. Šī grāmatas daļa pieskaņas dzīvei un tanī ietelp tikai četri apcerējumi: „Sievietes loma valsts dzīvē“, „Dažas pārdomas par topošo sievieti“, „Māte un dēls“ un „Bērns un grāmata.“ Visi šie četri apcerējumi ētiskā ziņā ir ļoti nozīmīgi un svarīgi.

Autore šinīs apcerējumos izsaka daudzas svarīgas atziņas, kuŗas nosaka viņas pareizā pieeja sievietes un vīrieša attiecību problēmai un kuŗas apgaro nobriedis un apskaidrots rakstnieces ētoss. Viņa ir brīva no tā nepareizi saprastās emancipācijas gara, ar ko vēl tagadnē viena otra atklātības darbiniece ir piesūkusies (sal. 225.).

Viņa aicina sievieti pierādīt pašas vērtību dodot dzīvību, audzinot un garīgi veidojot labāku cilvēku (226.). Viņa aicina to uzņemties atjaunotas ģimenes dzīves izveidotājas darbu, neaizmirstot, ka tikumiskās vērtības un normas, rakstura stingrības spēks ētisko prasību pildīšanai cilvēkam ir jāsaņem no ģimenes audzināšanas (301.). Viņas viedoklis prasa ne sievietes līdzību ar vīrieti, bet gan sievietes līdzvērtību ar vīrieti. „Vērst dzīvi labāku, darot pašu cilvēku labāku, — tas ir sievietes būtiskais aicinājums“, saka autore (310.). Bet lai to piepildītu, tad sievietei pašai jāaug par personību, kam ir virzītāja vara un ko vīrietis vienmēr var cienīt.

Apcerējumā „Māte un dēls“ autore aizskar īpatnēju problēmu. Viņa vēlas, lai māte ieaudzina vīrieti cienību pret sievieti; mātes pienākums ir būt dēlam par sievietes ideālu. Viņa uzsver, ka mātei jāaudzina bēr-

ni (312). Še gan varam piebilst: vai viņas uzdevums tomēr nav audzināt dēlus un meitas, neaizmirstot viņos gan ieaudzināt savstarpējo cieņu, t. i. vīrietim cieņu pret sievieti.

No sacītā redzam, kādas vērtīgas sēklas autore kaisa savu māsu sirdīs, kādiem ētiskā ziņā cildeniem mērķiem viņa aicina sievietes. Varam būt priecīgi, ka autore ar drošu pārliecību izteic savus uzskatus, kuru pasludināšana atklātībā no sievietes puses bija sen nepieciešama.

Šo četru apcerējumu dēļ, kurās autore rāda latvju sievietei pareizo ceļu, grāmata vien jau iegūst vērtību. Alb. Freijs.

Wort und Geist. Studien zur christlichen Erkenntnis von Gott, Welt und Mensch. Festgabe f. K. Heim zum 60 Geburtstag am 20. I 1934. I. Auftrag der Mitarb. herausg. v. Ad. Körberle und O. Schmitz. Berlin, Furche 1934. 423. lpp. 1. tab.

K. Heima darbības ietekme uz pirms- un pēckara teologu domu pasauli ir bijusi ļoti jūtama. To liecina priekšvārdi (5. un 6. lpp.), kā arī T. Melcera (Melzer) sastādītais Heima rakstu rādītājs (405.—423. lpp.), kurā saskaitīti un nosaukti 156 publicējumi.

Heims nav apmierinājies ar akadēmisko darbību vien, bet sapratis savu teologa aicinājumu plašāki — ir ievērojams sprediķotājs un dvēseļu kopējs. Sevišķi viņš ir atbalstījis arī darbību, kuru veic vispasaules kristīgā studentu savienība.

Nav tādēļ jābrīnās, ka viņa godinātāju pulks, pārkāpjot jubilāram 60 gadu sliekšni, ir paprāvs un darinātā rakstu velte kupla. Mums šķiet, ka daži sacerējumi un īpaši jubilāra mūža darbs ir pelnījuši, ka tagad, kad jau vairāk nekā trīs gadi pagājuši kopš viņš savu goda dienu atzīmējis, mēs vēl pie šī rakstu krājuma atgriezīamies un savus lasītājus īsumā ar to iepazīstinām.

Rakstu krājums sadalās trīs daļās. Pirmajā daļā ietelp sacerējumi par „Sv. rakstu vārdu un garu“. Otrā daļa veltīta baznīcas mācības un dzīves jautājumiem, trešā evaņģēlija stāvoklim mūsu laikmeta pasaules uzskatu cīņā.

Mūs interesēt var visi raksti, bet, liekot vērā, ka dažiem ir pārāk personīgs, jeb lokālās situācijas diktēts kolorīts, visvairāk var sniegt pirmajā nodaļā apvienotie sacerējumi par publiski teoloģiskām problēmām. Šo rakstu virkni ievada:

a) T. Branta (Branth) darbs „Profetija un vēsture Deuterocesajā“. (Jes. 40—55). Daži autori nosaukuši Vecās Derības praviešus par ekstātiķiem un mēģinājuši viņu darbību izskaidrot ar patoloģiskām parādībām. Šāds spriedums nav pilnā mērā varējies nostiprināties un citus pētniekus pārliecināt tādēļ, ka tas par šauru. Pravieši, kuru sludinājumi mums uzglabājušies rakstos, ir ļoti skaidri izcēluši ētiski-religijsko „dzelzs likumību“. (Amoss, Hoseja, Jesaja). Viņi stāv šīs pārliecīgās idejas varā un kalpībā un no tās nesaudzīgi secina gaidāmos notikumus Izraēļa tautai. Draudu un pesimisma pilni ir priekšeksila praviešu vārdi —

(ja ne visi, tad tomēr lielākā tiesa!) Mierinājums pavīd gaišāki tikai pēc eksila laikmetā (Ecekiela vizijās, Sacharijas gr. u. citur).

Bet visspilgtākais mierinātājs ir Deuterocesaja. Viņa teoloģijas pamatlinijas skicē Brants. Pašreiz liekas novērojams, ka Deuterocesajas sludinājums ir jo bagāts „pārejas“ posmiem. „Cilvēks ir kā zāle...“ 40., 6., 40., 27. u. citur. Bet iznīcības likumību nevar izdibināt pareži. Iznīcība nāk pēkšņi, negaidot. Deuterocesaja tomēr nav „padevies“ aklam fatālismam, 48, 15; 50, 2. Vaina un nolikums stāv ciešā kopsakarā. Bet šo cēlonību var lauzt Dievs pie cilvēkiem, kas atgriežas. Tādēļ izšķiršanās moments ir otrs blakus pārvērtības momentam, kas svarīgs viņa sludinājuma izpratnei. Vēsturē viņš redz Dieva darbību un rīcību, kas Israēļa tautai lemj viņas likteņus un noteic tai vietu pasaulē.

„Creatio continua“ ir visa Dieva darbība. Viņš rada arī „jauno“. Autors domā, ka Deuterocesaja nav duālists. Dievs pats rada gaismu ir tumsu, liek zelt un bojā iet. Nav Dievam blakus otrā — jaunā principa. Bet grēko tikai cilvēks, kas novērsies no Dieva. Visam cauri spīd atziņa: „lūk jūsu Dievs“. 40, 9. Dieva nākšana ir centrālā atziņa viņa vēstures tulkojumā. Vēsturē parādas pārlaicīgā Dieva godība. Tādēļ Deuterocesajas pasaules un vēstures izpratne ir teorētiska. Bet vai tāds uzskats neved pie fatālisma un neiznīcina patstāvīgu vēstures izpratni?

Šos jautājumus autors cenšas noskaidrot sava raksta otrajā daļā. Viņš atsaucas uz Israēļa tautas ticību, ka tā ir Dieva izredzēta tauta. Daudz tādu liecību arī Deuterocesajas tekstos. Tie pauž Dieva labvēlību tautai, kas uzvarēs savus pretiniekus (Bābeli). Daudz Dieva atribūtu izteic šo pašu kopību starp tautu un savu Dievu. Bet Deuterocesaja nav tik ekskluzīvs, ka šī pārliecība varētu apdraudēt monoteisma universālos pamatus.“ Arī „tautas“ redzēs un dzirdēs, ka Jahve nāk. Kīrs ir viņa izredzētais sūtnis u. t. t.

Mēs varam sacīt, ka autoram ir izdevies noskaidrot reliģiskās Deuterocesajas uzskatu pamatlinijas. Mazāk skaidra ir domu attīstība darba otrajā posmā. Fatālismu nepieļauj dināmiskā Dieva izpratne. Teorētiskais uzskats tādēļ nenoved pie stinguma. Bet neskaidra ir autora uztvere par pravieša vēstures izpratni. Atsevišķi pēc teoloģisko pamatliniju nospraušanas par tādu vairs pēc mūsu domām nevar runāt. Tā ir līdzeklis, kas sagatavo Dieva izpratni. Vēsturē Deuterocesajam kļūst transparents pats Dievs. Tādēļ Deuterocesajas vēstures skatā netrūkst nacionālu elementu. Bet viņš visumā ir „āpolītisks“.*)

b) E. Elveins (Ellwein) raksta par IV Ezras apokalipsi un pirmkristīgo liecību par Jēzu Kristu. — Divi pasaules pazīst apokaliptiķi — tagadējo un nākamo. Tagadējā ies bojā, jo tā kopš Ādama pārkāpuma ir jauna. „Skumju un ļaunuma pilna ir pasaule“ saka IV Ezras grāmatas teksts (4,27). To saka sāpēs apokaliptiķis. „Kādēļ manas mātes klēpis

*) Var arī būt, ka šim faktam ir arī cits izskaidrojums, bet par to runāt te nav iespējams.

nebija arī mans kaps?" (4, 12 u. cit. līdzīgi). Iekam visi dzīvie nav iegājuši ciešanās un trūkumos viņi nevar saņemt to, kas viņiem uzglabāts. Šī gaidāmā otrā pasaule ir tā, kuŗas gaismā ciešanas var panest. Jo Visaugstākais radījis divas pasaules. Tiesas diena ir beidzamā šīnī un pirmā diena nākamā pasaulē. Tad parādas visaugstākais soģis savā godībā. Tāds ir IV Ezras grāmatas apokalipses galvenais saturs. Dziļā ir grēka un ļaunuma apziņa. Ļaunums izaudzis no mazas sēklas, kas Ādama sirdī dīgusi par lielu varu. Cilvēks par to ir atbildīgs, jo tas apzināti dara ļaunu. Tādēļ Dieva priekšā: „kas pastāvēs?“ „Daudzi ir radīti, bet maz to, kas dzīvos.“ Viņš piesauc Dieva žēlsirdību, bet tas saņem atbildi „tukšo tukšajiem“. IV Ezras grāmata pazīst arī glābēju — Messiju. Bet, lai gan viņa acu priekšā visa pasaule dreb un viss izkūst, kā vaski uguns tuvumā, tas cīnas vairāk pret Dievam naidīgiem spēkiem nekā par atsevišķā cilvēka glābšanu. Tā domā autors.

Šī pseudoepigrafa raksta noskaņojums nesasniedz to priecīgo „ticības dziesmu“, kas saka „priečājaties“ (Fil. 4, 4).

Šo uzskatu rāmī autors novieto evaņģēlija vēstījumu par Jēzu Kristu. Jāsaka, ka šis viedoklis lielā mērā veicina prieka vēsts izpratni, lai gan analitiski nav šķiroti dažādo šīs liecības slāņi un niances. Sevišķi izcelti ciešanas stāsti (43. lpp.) un augšāmcelšanās notikums. „Kas ir Kristū, tas ir jauns radījums“. Tāda ticības uzvaras dziesma IV Ezras grāmatai sveša. „Nāci Kungs“.

c) O, Šmics (Schmitz) raksta par Veco Derību Jaunajā Derībā. Šī problēma ir ļoti plaša un allaž tā kļūst aktuāla. Autors precīzē tādēļ savu viedokli. Viņš grib noskaidrot jautājumu par to, kāda reliģiska vērtība piešķirta V. Derībai pirmkristīgajās draudzēs. Citiem vārdiem, kā Jaunajā Derībā vērtēta Vecā Derība. Savu darbu tas iedala 3 daļās. 1) Reliģiskajā dzīvē t. s. Jeruzalemes apustuļu koncils ievada jaunu posmu. Lai gan apustuļu Pāvila, Pēterā un Jēkaba uzskati par Mozus bauslību ir dažādi, tomēr viņi nolemj mācekļiem un proselītiem neuzspiest visus bauslības noteikumus (Acta 15, 11). Jēzus arī to nav darījis (Mark. 2, 17, 29 u. par.). Bet Jēzus nav antinomismu sludinājis: viņš iet uz Jeruzalemi etc. Arī Pāvils sauc bauslību par „svētu, taisnu un labu“ (Rom. 7, 12), bet arī par laicīgu iestādījumu (Gal. 3, 19). Tomēr viņš cīnas pret „autinomistisko gnosticismu“, saka Šmics šeit atbalstīdamies uz V. Lūtgerta spriedumiem (kas bieži esot gan fantastiski un eksegēzes un pareizības ziņā aplami F. T.). — Autors konstatē, ka prasība pēc taisnības ir spēkā, bet J. Derība rāda citu ceļu viņas saņemšanai.

Kulta praksē liela loma pieder upuriem. Vecās Derības noteikumus par upuriem Jaunajā Derībā neuzlūko par saistošiem (Ebr. 10, 4). Ap. Pāvils prasa garīgo upuri (Rom. 12, 1). Jēzus pats atkārtu praviešu prasību „es gribu žēlsirdību un ne upurus“ (Mt. 9, 13). Bet arī šīnī jautājumā J. Derības autori nav pielietājuši racionālu Vecās Derības noteikumu kritiku, lai nodibinātu „autinomisku ideālismu“ kā autors saka.

Jāņa evaņģelijā ir dažas vietas, kas norāda šīnī virzienā, bet J. 2, 17 Jēzus pats iestājas ar visu dvēseles „karstumu“ par tempļa tīrību. — Analīzei autors nav devis plašāku vietu savā sacerējumā. Jaunās Derības uzskats par pestīšanas iegūšanas savdabīgo veidu ir tas faktors, kas V. Derības legalismu un rituālistu ir pārvarējis. (Ebr. 19, 14). Tādēļ var runāt par „vecu“ un „jauno“ derību. Ar Kristu sākas jaunais posms.

Apskatot 2) Vecās Derības reliģijas vēsturi, kāda tā parādas no Jaunās Derības vērtojot (retrospektīvā skatā F. T.), Šmics redz daudzās vietās (Mt. 11, 13 u. c.) kopsakarību. „Pagātne sagatavojusi tagadnes notikumus“ saka autors. Šīnī vietā izcelti sevišķi V. D. pravieši, kas noder par saiti jeb starplocekli reliģisko domu saistīšanā. Vecās Derības pestīšanas vēsture pēc autora domām neesot sevi noslēgta, bet tāda, kas atveras J. D. notikumiem („dieses Geöffnetsein der alttestamentlichen Heilsgeschichte für das Kommende“ esot parādīta). I Pēt. v. 1, 10—12 pt. Lūk. 24, 44 saka, ka visam, kas rakstīts ir jāpiepildās. Bet J. D. skatās arī nākotnē un gaida pilnību. Arī šīnī nākotnē vērsta skatā J. D. vietām ir līdzība ar V. Der. praviešu sludinājumiem. J. D. parasti uzlūko par V. D. piepildījumu. Autors izceļ šeit smalkākos „iepr. sludinājuma“ un „piepildīšanas“ jēdzienu robežas un īpatības. Beigās 3) zīmējoties uz rakstīto vārdu J. Derība atzīst V. D. kā svētu grāmatu. Bez šaubām, J. Derības reliģijas saturs rada arī jaunas izteiksmes formas. Vietām tās ir brīvas, vietām tās saistas ar V. D. paraugiem un idejām.

Arī Jēzus ir bijis brīvs un reizēm tomēr saistījis sevi ar V. D. vārdiem. Bet viņa skats ir Dēla skats Tēva sirdī. Viņš nepazīst skolas metodes. Un tā nav cilvēka gara ģeniālitate, kas atver rakstītā vārda dziļumus, bet „kas vairāk“. Sīkākī autors kavējas pie ap. Pāvila V. D. rakstu izpratnes. Arī šeit autors atzīst, ka jaunā pestīšanas atziņa piešķir savu īpatnību rakstītājam vārdam un tā izpratnei.

Viņš nobeidz ar Augustīna vārdiem, ka „J. Derība esot V. Derībā aplēpta (latet), bet V. Derība atveroties (patet) Jaunajā Derībā.“ —

Esam aplūkojuši šoreiz tikai 3 rakstu saturu, kuŗiem sakars ar V. Derību. Šīs piezīmes lai ierosina mūsu teologus izlasīt šo sējumu, kuŗā ir vēl 16 raksti.

Pr. doc. F. Treus.

Iss pārskats par jauniznākušām grāmatām.

Baznīcas Virsvaldes izdevumā:

1. Milda Priedulāja — Uz dzimteni. Stāsts. Stāstu serijas 2. numurs, 68 lpp. Šis stāsts, tāpat kā Elzas Stērstes stāsts „Vilciņš griežas“ (skat. Ceļš, 1937., 129. lpp.), stāsta par meiteni, kuŗa pazūd vecākiem bēgļu gaitās. Tas ir stāsts par brīnišķīgo Dieva vadību un gādību. Ir vietas stāstā, kas sakustina lasītājā labākās jūtas. Dažā

vietā gan nevajadzēja pārāk nedabīgi akcentēt ētiskos vai reliģiskos momentus, lai tādā ceļā grieztu lasītāja uzmanību uz stāsta „garīgo“ saturu.

2. Māc. A. Pipirs — **Kristīgā laulība**. „Rakstu avota“ 4. numurs, 32 lpp. Pēc tam, kad autors ir aprakstījis tagadnes laulības kopdzīves un tikumības iršanas cēloņus, viņš aplūko kristīgās laulības būtību, nozīmi un uzdevumus. Beigu vārdā ieteic pieslieties Itālijas fašistu un Vācijas nacionālsociālistu uzskatiem laulības lietās. Autors runā soģa valodā, necenšoties saprast tagadnes laulības kopdzīves iršanas patoloģiskā, psiholoģiskā un sociālā rakstura iemelus. Ar nosodīšanu un izbāršanu neko vēl nevar panākt. Laulības konfliktu problēmas ir jāatrisina. To autors nemēģina darīt un tādēļ tagadnes cilvēkam grāmatīpa neko daudz nepalīdzēs. Beigās autors sniedz izrakstus par laulību no Vecās un Jaunās derības zem virsraksta: „Ko Dieva vārdi saka par laulību“. Vai viss tas, kas rakstīts bībelē, ir Dieva vārds? Vai tas ir Dieva vārds, ko lasam pēc 3. Moz. gr. 20, 10: „Un kad kāds vīrs laulību pārkāpj ar citu sievu, tad viņš laulību pārkāpj ar sava tuvākā sievu, tam būs tikt nokautam, ir tam pārkāpējam, ir tai pārkāpējai“ (29.)? Vai nav taisnība Luteram, ka Dieva vārds ir tikai tas, kas ietekmē uz Kristu? Nepārdomāts ir arī ieteikums ņemt vērā fašistu un nacionālsociālistu uzskatus. Autors ir aizmirsis arī bībeles domu, ka bērni ir Dieva dāvana un tādēļ aplams, piem., ir šāds uzskats: „Ja no privātas saimniecības prasa „ražību“, tad no ģimenes uz priekšu būs jāprasa „auglība“ (27.). Ģimenes auglība atkarājas nevien no cilvēkiem, bet arī no Dieva svētības.

Valtera un Rapas izdevumā.

1. Kronvalda Atis — **Kopoti raksti**. I. Alfrēda Gobas sakārtojumā. 688 lapp. Pirms notikušām Kronvalda svinībām kopoto rakstu otram sējumam (sk. „Ceļš“, 1936. g., 402. lpp.) pievienojies pirmais sējums. Šinī sējumā sakopoti galvenā kārtā isākie Kronvalda Ata raksti, grupējot tos pēc satura ar vispārēju raksturu, tad par avižniecību, skolu un valodas lietām. Ievietotas arī četras runas, kas turētas Tērbatas latv. literāros vakaros. Šo sējumu ievada Alfrēda Gobas sarakstītais apcerējums par Kronvalda dzīvi un darbu (7.—175.). Tas gan uzlūkojams par mums jau lasītā apcerējuma (grāmatā: „Kronvalda Atis dzīvē un darbā“, sarakstījuši doc. Kārlis Kārklīš un Alfrēds Goba) pārstrādātu un paplašinātu rakstu. Šis A. Gobas raksts ir tik lielā mērā tendenciōzs, ka nevaram to uzskatīt par vērtīgu un Kronvalda Ata kopoto rakstu cienīgu. Autoram trūkst godbijības pret faktiem. Aiz Kronvalda rakstiem viņš bieži salasa to, ko viņš tur vien vēlas salasīt. Nav še mūsu uzdevums kritizēt visu A. Gobas apcerējumu. Bet ja aizrādām vienīgi uz nodaļu „Reliģiskās krustcelēs“ un no šīs nodaļas citējam šo teikumu: „Pat pēdējā pamācība saviem audzēkņiem, ka seklums reliģiskās lietās padara grūtāku dzīvi, tulkojams arī tā, ka īstais dziļums, un jo sevišķi nacionāli noskatotam cilvēkam, var būt tikai nacionālā, bet ne kosmopolitiskā reliģija“ (167.), tad tā ir nepiedodama Kronvalda domu sagrozīšana, lai

neteiktu vairāk, kā mums dažreiz par A. Gobas literārisko rīcību ir bijis jāsaka. Cik A. Goba ir pavisšs, to liecina, starp citu, šāds teikums: „Mēs zinām, ka Kronvalds tad jau bija iegājis pāris soļus sava mūža piektā gadu desmitā, tāpat arī to, ka viņa mūžs tikai 48 gadus vien ilga“ (125.). Mēs turpretim zinām (kā tas ir arī iekalts Kronvalda pieminēti Vecpiebalgas kapos), ka Kronvalda mūžs ilga tikai 38 gadus. Jāatzīmē glītais izdevums.

2. **Eriks Ādamsons — Smalkās kaites.** Noveles. 242 lpp. No četrpadsmit novelēm ētisks saturs ir vienai: „Lielas spodribas gaismā“. Tā ir novele par sirdsapziņu, kas še parādīta īpatnējā skatījumā. Jāatzīmē, ka E. Ādamsons savās novelēs stāsta par dažādākām cilvēku nesaprotamām dzīves parādībām, par cilvēku dvēseles pataloģiskām novirzēm no normālā dvēseles ceļa. Katram ir kāda „smalka kaite“. Tās arī autors parāda īpatnējā un interesantā skatījumā. Šī noveļu grāmata noder kā materiāls cilvēku psihopataloģiskai studijai, irracionālo dvēseles kustību noskaidrošanai.

3. **Ludis Dovīdēns — Brāji Domeikas.** Romāns. Tulkojis Kazis Duncis. 210 lpp. Ludis Dovīdēns ir jauns leišu rakstnieks (dzim. 1906. g.), kuram par šo romānu ir piespriesta Lietuvas valsts 1936. gada prēmija. Romāna pamatmotīvs: bezgalīgā tiesāšanas niecīgu nesaskaņu dēļ izputina brāļu dzīvi, bet saderība to no jauna atkal ceļ.

4. **J. Greste — Latvijas derīgie izrakteņi.** „Jaunā zinātnieka“ 50. numurs. 104 lpp. Tā ir grāmatīņa par akmeņiem, smiltīm, grantu, mālu, kaļķakmeņiem, ģipsakmeņiem, kūdru un citiem mūsu zemes izrakteņiem. Kāds sakars tam visam ar ētiku vai reliģiju, jo taču tieši uz tādām grāmatām še aizrādām, kam ir kāds sakars ar ētiku vai reliģiju? Šo grāmatīņu še atzīmēt mūs pamudina tās ievadvārdi, no kuriem še atzīmējam sekošos: „Šis rindas grib atgādināt kādu vecu patiesību, ka zināšanas, saistītas ar praktisku darbu, spēj dot labklājību. Šis rindas gribētu dziedāt slavas dziesmu nemiera garam, kas neatlaidīgi cīnās, mācās, strādā un sprauž augstus mērķus“ (9.). Tāda slavas dziesma cilvēka pētošam garam un darbam arī patiesi ir šī grāmatīņa.

A. Gulbja izdevumā:

1. **Vilis Veldre — Seni stāsti par manu māju.** „Jaunības apcirkņu“ 7. numurs; 50 lpp. Autors dzejnieka skatījumā veido gleznainas uzskatāmas ainas par seno kuršu ienākšanu, cīņām un nostiprināšanos lībiešu apdzīvotā zemē. Viņš jauki parāda kā daudzus gadu simteņu maiņā ir izveidojušās viņa mājas (Vandzenes pagastā, Talsu apriņķī) tuvākā apkārtnē. Viņa aspektu izteic „izskaņas“ vārdi: „Lūk, Dievam dažreiz patīk jaunas lietas nolikt ne gluži tanī pat vietā, kur vecās bijušas. Redziet un skatieties, tā tas ir, tā tas bija un tā tas būs“ (49.).

2. A. Dravnieks — **Kronvaldu Atis**. „Jaunības apicrkņu“ 8. numurs; 74 lpp. Šī grāmata ir domāta jaunatnei un sniedz piemērotā veidā lielā tautas darbinieka dzīves, darba un centienu tēlojumu. Jāatzīmē autora nopietnība, ar kādu viņš piegājis savam darbam.

3. Rabindranats Tagore — **Lirika**. Kārļa Egles un Richarda Rudziša tulkojums no angļu valodas. 268 lpp. Šī grāmata ir Rab. Tagores rakstu sestā sējuma otrais iespiedums (pirmais iespiedums 1930. g.), lai gan tas nekur nav atzīmēts. Še atrodam pazīstamos Tagores dzejas krājumus: „Dārznieku“, „Gitandžali“, „Mēness sirpi“ un krietnu izlasi no citām viņa dzejas krājumiem. Par Tagores liriku kā cēla ētosa un reliģiozītātes paudēju mums še nekas tuvāk nav jāsaka, jo esam pārliecināti, ka mūsu lasītājiem tas jau ir zināms. Šī lielā indieša lirikā bieži saklausāmas skaņas, kas radniecīgas kristīgās dvēseles skaņām (piem., 96. un sek. lpp.). Tagores dzeja arī mums dod spirdzinājumu, vada mūs dziļāku pārdomu ceļos.

4. Pērsietis — **Kopoti raksti**. II sējums. 376 lpp. Pērsieša kopoto rakstu pirmais sējums izdots jau 1930. gadā. Tagad tam pievienojas otrais sējums, kurā ietelp fabulas, lirika, satira, apcerējumi, jaunības stāsti un dažādi raksti. Pērsieša valoda, sevišķi satīrā, ir skarba. Viņš graiza sava laika sabiedrības nemorāliskās parādības. Aiz viņa saltiem vārdiem tomēr jūtam skaidrus ētiskus nodomus. Tādēļ viņa aforismi, viņa fabulas nav novecojušas. Viņa lirikā ir dažas ipatnējas reliģiskas lūgšanas (piem., „Mana lūgšana“, 113. lpp.). Vienīgajā lugā Pērsietis ļoti reāli parāda sava laikmeta mācītāja darbību, sevišķi tā garīgo noskaņojumu.

Literatūras izdevumā:

1. **Latviešu literatūras vēsture** VI sējums. Virsredaktors prof. Ludis Bērziņš. Šinī sējumā ievietoti starp citu šādi raksti: doc. E. Zicāna „Reliģiskās noskaņas latviešu rakstniecībā“ (293.—313.) un doc. Alb. Freija „Teoloģija“ (375.—390.). Pēdējā rakstā aplūkota mūsu teoloģiskā rakstniecība.

Zelta Ābeles izdevumā:

1. Zelma Lagerlōf — **Kristus leģendas**. Tulkojusi Alma Gobniece. 286 lpp. Tieši pirms desmit gadiem šīs leģendas izdeva Kārļa Strāla tulkojumā. Šis otrreizējais izdevums Almas Gobnieces tulkojumā ir precīzāks un stila ziņā labāks. Arī pats izdevums, kā vispāri „Zelta ābeles“ izdevumi, ir ļoti glīts un patīkams. Varam ieteikt Lagerlefes „Kristus leģendu“ cienītājiem tās otro reizi iegādāties.

Alb. F.

Bibliografija.

- Galvenie latviešu periodikā iespiestie raksti par reliģiju, ētiku, baznīcu un tās darbiniekiem un recenzijas par šāda satura grāmatām. Pārskatā neietelp speciāli šīm problēmām veltīto laikrakstu saturs un celsmes raksti.
- 1936. gada septembris-decembris.**
- Ādamovičs, L. Diferenciācija un integrācija latviešu mitoloģijā. Senatne un Māksla IV.
- Birzenieks, A. Rīgas Jēzus baznīca. Senatne un Māksla III.
- Freijs, Doc. Alb. Dzīvie un nokaltušie zari. Brīvā Zeme 248.
- Gr., O. Mācītājs Pauls Gailītis. Izgl. Min. Mēnešr. 9.
- Kampe, P. Rīgas sv. Jāņa baznīcas būvvesture. Senatne un Māksla IV.
- Kundziņš, Prof. K. Doc. Dr. theol. A. Freija Par svēto un labo [rec.] Daugava 8.
- Kundziņš, Prof. K. Laulība un ģimene. Aizsargs 11.
- L., K. Kārlis Ducmanis, Atzīmēšanas ceļi kristīgai civilizācijai [rec.] Tēvijas Sargs 42.
- Ligotņū Jēkabs, K. Kundziņa Ap lielo dzīves mīklu [rec.]. Rīts 360.
- Lūsis, Arn. Dr. theol. Alb. Freija — Par svēto un labo [rec.]. Sējējs 9.
- M., E. K. Kundziņš, Ap lielo dzīves mīklu [rec.]. Universitas 12 (105).
- Namgrauds, P. Nurmuižas evlut. draudze. Brīvā Zeme 270.
- Rumba, Priv. doc. Edg. Latviešu dievība Laima [turpinājums]. Izglītības Min. Mēnešr. 9, 10.
- Senkevičs, B. Skati Lēņu draudzes pagātnē. Brīvās Zemes Ilustr. piel. 32, 34, 39, 41, 45.
- Skrābāns, R. Bēthovens un Talsu mācītājs [K. F. Amendas piemiņai]. Mūzikas Apskats 8/9, 10.
- Skuja, V. Prof. P. Strods — Sv. Augustins un sv. Akvinas Toms [rec.]. Sējējs 9.
- Straubergs, J. Kad un kā radās pirmās latviešu grāmatas. Students 2 (239).
- Straubergs, J. Daži materiāli par Vidzemes draudzēm 17. g. s. sākumā. Brīvā Zeme. 237, 243, 248, 265.
- Straubergs, J. L. Kannenberga vārdnīca un Fīrekera manuskriptu liktenis. Izgl. Min. Mēnešr. 12.
- Smits, Prof. P. Ievērojama grāmata par mūsu mitoloģiju [Par V. Manharta Latviešu-prūšu mitoloģiju]. Sējējs 11.
- Šūtelis, J. Nacionālās reliģijas un kultūras meklētājs. Students 2 (239).
- Vipers, B. Latviešu stila elementi baroka laikmeta mākslā. Senatne un Māksla IV.
- Zicāns, Vec. doc. E. Latviešu tradīcija par garopu un ar to saistītie mitoloģiskie priekšstati. Izgl. Min. Mēnešr. 9, 10.

C H R O N I K A

Latvija

Darba atceres.

Aprīli uz 30 gadu darbību garīgajā laukā atskatījās Rīgas Mārtiņa draudzēs mācītājs Ernests Stange.

*

Rīgas Lutera draudzes mācītājs Jānis Birģelis atskatījās uz 20 mācītāja amatā pavadītiem gadiem.

*

Mežmuižas draudzes mācītājs Jānis Kundziņš atzīmēja 25 gadu literāru jublieju.

Teoloģijas fakultāte.

Latvijas universitātes padome savā 17. marta sēdē nolēmusi pie teoloģijas fakultātes atvērt pareizticīgās teoloģijas nodaļu. Nodaļā paredzēti divi stata profesori un vairāki docenti, kas lasīs konfesionālos priekšmetus. Nekonfesionālie būs kopīgi ar pārējiem studentiem lasāmo kursu.

Mācītāju konference.

19. un 20. maijā Rīgā, Baznīcas ģimnazijas telpās notiek mācītāju konference. Paredzēti sekojoši referāti:

- 1) Iekšmisija — māc. P. Detlavs.
- 2) Ārmisija — m. R. Feldmanis.
- 3) Mācītāju pabalsta kase — prāv. V. Rozenieks.
- 4) Kas ir Dieva bērns (pēc K. Bārta) — māc. K. Bilzens.
- 5) Māju vizitācija draudzēs — māc. A. Skrodels.
- 6) Mūsu jaunatnes darbs — māc. E. Stange.

7) Pārskati par palīdzības kasi — prāv. J. Reinharde.

Bez tam vēl pārrunās mācītāju disciplīnas jautājumus.

Lekcijas par reliģiju un gara dzīves problēmām.

Lekciju par tematu „Reliģija un dabas zinātne“ 2. maijā Melngalvju zālē nolasīja Berlīnes universitātes fizikas profesors Dr. M. Planks.

Runājot par reliģijas un dabas zinātnes attiecībām, prof. Planks vispirms noskaidroja, kādi vispār atzīti un negrozāmi likumi stāv reliģijai un kādi likumi stāv dabas zinātnei pamatos.

Reliģija runā par cilvēka attiecībām ar Dievu. Cilvēks sajūt savu atkarību no Mūžīgā, un viņš meklē dziļā bijībā sakarus ar to. Augstāko laimi un sirds mieru viņš atrod tikai savienībā un saskaņā ar šo mūžīgo spēku — ar Dievu. Tas sakāms par atsevišķo cilvēku, bet arī par cilvēku kopu, par veselām tautām. Bet cilvēks ar miesīgām acīm Dievu nav redzējis un viņam par Dievu nav priekšstata. Par Dievu viņš var domāt un runāt tikai simbolos un līdzībās. Simboli ir pašu cilvēku darināti, bet tie ir vajadzīgi, lai viņos mēģinātu ietvert to, kas slēpjas aiz simboliem, kas nav ar cilvēka prātu tverams un vārdos izsakāms. Šie simboli ir dažādās tautās un reliģijās dažādi, bet augstākajā domā, ko pauž simboli, ir vienība. Visi meklē, kā prazdami, šo

vienu Dievu un visi grib viņam kalpot. Ja to būtu pareizi sapratuši dažādu konfesiju kristieši agrāk, tad būtu bijuši novērsti asinainie reliģijas kari un inkvizīcijas nevērdzības.

Dabas zinātne, modernā fizika nodarbojas ar pasaules redzamajām lietām, kas ir telpā un laikā un ko var mērit un svērt. Ar tādu procedūru zinātne izskaidro fizikālās parādības. Tās ir kuģības sekas, ko izsauc zināmi elementāri spēki, kā elektroni, fotoni u. c., kas atrodas visas mater. būtības pamatos. Bet izrādās, ka vēl ir kas, kas nav cilvēka mērīšanai pietiekams. Ūniversā ir viltas cilvēka pētīšanai robežas. Viņš tikai redz, ka tur kā mazumā tā lielumā valda kārtība un noteikti likumi. Bet kas aiz tā slēpjas, kas ir šās kārtības un likumbas cēlonis, kas ir tas, kas ar tādu gudrību kārtojis ūniversa iekārtu, tas nevienai zinātnei nav zināms. Uz šo pēdējo un augstāko zinātne raugās pazemībā. Varbūt viņa to sauc citā vārdā, bet tas ir tas pats, ko reliģija sauc par Dievu.

Tādēļ reliģijas un dabaszinātnes starpā nav preteškību. Viņu ceļi nesadurās, bet tie iet viens otram parallēli uz kopēju gala mērķi. Kas ir reliģijas simboli, tas zinātnei mērīšana. Ne viena ne otra ar šiem paņēmieniem nevar tvērt augstāko. Tie ir tikai virziena rādītāji. Reiz abi divi ceļa galā satiksies, Mūžīgā priekšā. Runātājs nobeidz savu priekšnesumu ar vārdiem, ko viņš attiecina uz reliģiju un dabas zinātnei: Tuvāk pie Tevis, Dievs.

*

Šī māc. gada pēdējā darba posmā L. Ū. Kristīgā Studentu b-ba noklausījās vairākus priekšlasījumus.

Doc. lic. E. Rumba, referējot par „Subjektīvo un objektīvo momentu ticības dzīvē“, uzstādīja 7 galvenās un 2 papildu tezes. 1) Svarīgāki ir pazīt Dieva spēku un dāvanas, nekā apzināties savu pestīšanu. 2) Kā objektīvismam tā subjektīvismam ir savi nepieciešami un savi traucējoši momenti. 3) Bistamais subjektīvā dievbijībā ir, ka cilvēks, gribēdams pārdzīvot Dievu, jūt tikai sevi, savu dvēseli, savas šaubas, vai savu mieru un prieku. 4) Evangeliskais pestīšanas ceļš iet nevis caur subjektīvo un objektīvo, bet starp tiem, kā upe starp krastiem. 5) Ja arī baznīca nav objektīvs ticības pamats, tad tā ir cilvēcis ierocis Dieva rokās, ar ko Dievs meklē cilvēkus glābt. 6) Objektīvais mūsu ticībā ir Dieva veiktais pestīšanas darbs. 7) Atgriešanās ir nepieciešama, tā ir avots, no kā iztek veselīga dzīve, bet tai nav jābūt vienmēr subjektīvai izšķiršanai, — tā var būt objektīvs Dieva gara darbs. 8) Cilvēks var būt tikai objektīvs ticības dzīvē, — turēties vienīgi pie baznīcu, rituālistisma, dogmatiem. 9) Vajadzīgs tomēr arī subjektīvais moments — ja Dievs saka, cilvēkam jāatbild; ja Dievs ir visspēcīgš, tad cilvēks ir viņa līdzdalībnieks. Nepieciešama ir garu pārbaude, un paklausšanās istam Dieva garam, kad tas strādā.

Par tematu „Jēzus un reliģija“ runāja stud. theol. V. Augstkalns.

Pārrunu vakaru par Oksfordas grupu kustību vadīja ar referātiem cand. theol. L. Biteniece un stud. theol. A. Silke.

Vēl b-ba sarīkoja 2 biedru-viesu vakarus, no kuriem vienā referēja

cand. theol. G. Alksne par „Evangeliju tagadnes pasaules cīņā“ (pēc A. Köberles). Ar Birminghamas (Anglijā) konferences materiāliem biedrus iepazīstināja stud. phil. M. Jursone. Stud. theol. J. Kalvāns sniedza pārskatu par Lietuvas kristīgo studentu kustību. Tā nodibinājusies 1935. g. un aptver 4 nācijas: lietuviešus, latviešus, vāciešus un krievus un vairākas denominācijas: luteriešus, reformātus, baptistus, metodistus, pareizticīgos un katolus. Sakarā ar teoloģijas fakultātes likvidēšanu, biedru skaits samazinājies par 50% un biedrība pieņēmusi īpatu katolisku raksturu.

E.

Ziņas par Latvijas ev.-lut. baznīcas iekšējās misijas darbību no 1936. g.

1. janvāra līdz 31. decembrim.

1936. gadā Latvijas ev.-lut. baznīcas Iekšējā misija attīstījusi savu darbību sekojošās nozarēs Rīgā un provincē:

3. Iekšējās misijas pulciņi. Cilvēkus, kas neapmeklē baznīcu, Iekšmisijas darbinieki pulcina darbdienu vakaros uz dievkalpojumiem Iekšmisijas punktos, kas atrodas Rīgas priekšpilsētās. Turpat pulcina arī bērnus, kas neapmeklē svētdienas skolu. Rīgā 1936. gadā 17 pulciņos pieaugušiem noturēti 167 dievkalpojumi, kurus apmeklēja caurmērā 35 personas. 2 pulciņos noturētas 49 bībeles stundas, 1 pulciņā 48 rokdarbu stundas, piedaloties 39 dalībniecēm, bez tam sarīkoti 11 Iekšmisijas vakari. Kopā 1936. gadā Rīgā pieaugušiem noturēti Iekšmisijas pulciņos 275 dievkalpojumi. — Bērniem 14 pulciņos noturēti 343 dievkalpojumi-sanāksmes.

Visos pulciņos kopā reģistrēti 419 bērni. Bez tam 2 pulciņos pirms dievvārdiem strādāti rokdarbi, bet vienā pulciņā noturēta vēl atsevišķi 61 rokdarbu stunda. Kopā noturēti bērniem 404 dievkalpojumi-sanāksmes. — Jaunatnei 1 pulciņā noturētas 50 sanāksmes, ko apmeklējuši caurmērā 15 jaunieši. Kopā 1936. gadā pieaugušiem, bērniem un jaunatnei noturētas Rīgā, Iekšmisijas pulciņos 729 Iekšmisijas sanāksmes. (1935. g. Iekšmisijas pulciņos noturētas 528 sanāksmes).

2. Iekšmisijas dievkalpojumi Rīgas baznīcās, draudžu telpās un kapos. 1936. gadā noturēti kopā 27 dievkalpojumi un sarīkojumi. (1935. 33 sarīkojumi.)

3. Sistēmātiskā rajonu misija. Iekšmisijas darbinieki apstaigā namu no nama, dzīvokli no dzīvokļa, pamudinādami cilvēkus atjaunot sakarus ar draudzi, kristīt bērnus, iesvētīt jauniešus, salaulāties, iet pie svētā vakarēdiena, samaksāt draudzes nodokli. Sistēmātiskā rajonu misija izvesta 1936. gadā janvārī: Imantā, oktobrī: Juglā.

4. Slimniekus, vientuļniekus, vecus cilvēkus Iekšmisijas darbinieki apmeklē viņu dzīves vietās un slimnīcās, stiprinot reliģiskā ziņā un sniedzot arī materiālu palīdzību. Apmeklējumos Latvijas sarkanā krusta slimnīcā Rīgā 1936. gadā izdalīti garīgi raksti 1430 eks. (1935. g. 900 eks.).

5. Svētdienās nodarbināto misija. Šoferiem, ormaņiem, autobusu kasierēm, kalpotājiem, kam svētdienās jāstrādā, Iekšmisijas darbinieki izdala attiecīgās svētdienas sprediķus. 1936. gadā iz-

dalīti garīgi raksti apm. 8900 eks. (1935. g. 9540 eks.).

6. Ostu rajonu misija. Iekšmisijas darbinieki uzmeklē ostu strādniekus, jūrniekus, zvejniekus, kļaidoņus un cenšas tos ietekmēt reliģiski-valstiskā garā. Izdala arī garīgus rakstus. 1936. gadā vestas nopietnas sarunas 191 gadījumā un izdalīti garīgi raksti 1392 eks. (1935. g. 384 sarunas un 928 eks.).

7. Naktsmisija. Iekšmisija attīstījusi Rīgā arī naktsmisijas darbu

8. Čigānu misija. Iekšmisijas darbinieks uzmeklē čigānus viņu nometnēs un dzīves vietās, noturā dievkalpojumus, māca garīgās dziesmas un lūgšanas, kā arī lasīt un rakstīt. 1936. gadā 13 vietās noturēti 107 dievkalpojumi, kurus apmeklējuši caurmērā 13 čigāni. Tulkotot Bībeles tekstus čigānu valodā, strādāts 105 dienas. (1935. g. noturēti čigāniem 89 dievkalpojumi.) 1936. gadā iekšmisijas mācītājs kristījis 5 čigānu bērnus, isvētījis 3 jauniešus, laulājis 3 pārus, izdalījis sv. vakarēdienu 9 personām. (1935. g. kristīti 5 bērni, isvētīti 9 jaunieši, laulāti 3 pāri, izdalīts sv. vakarēdiens 19 personām.)

9. Reliģisks atbalsts. Izmisuši, sarūgtinātiem, kam izirusi ģimenes dzīve u. c. sniegts reliģisks atbalsts un padoms.

10. Materiālā palīdzība. Materiālā palīdzība sniegta bezizejas stāvoklī nonākušiem cilvēkiem. 1936. gadā atbalstītas 70 personas 137 gadījumos. Bez tam no 15 ziedotājiem saņemtas dāvanas, kas izdalītas 25 personām. (1935. g. materiālais atbalsts sniegts 52 gadījumos.)

11. Iekšmisijas darbs

provincē. 1936. gadā iekšmisijas darbinieki noturējuši provincē 107 dievkalpojumus-sanāksmes. (1935. g. 61 dievkalp.). Jelgavā darbojies 1 iekšmisijas darbinieks Jelgavas pilsetas ev.-lut. draudzē, noturēdams mājas dievkalpojumus, bībeles stundas, bērnu sanāksmes u. t. t.

12. Ārzemēs. Iekšmisijas mācītājs iepazīnis 1936. gadā ar iekšmisijas darbu Somijā. (1935. g. Igaunijā.)

13. Konferences. 1936. gadā iekšmisijas darbinieki piedalījušies 11 konferencēs, kur nolasiņģi referātus par iekšmisijas darbu. (1935. g. 13 konferencēs.)

14. Iekšējās misijas garīgu rakstu izplatīšana. 1936. gadā izplatīti garīgi raksti 22.378 eks., bez tam iespiestas 23.500 dziesmu lapiņas. (1935. g. izplatīti 32.720 eks. garīgu rakstu un iespiestas 3000 dziesmu lapiņas.)

15. Iekšmisijas darba propaganda. 1936. gadā sarīkoti 22 gaismas gleznu vakari un iespiesti 37 raksti par iekšējo misiju.

16. Darbinieki. 1936. gadā iekšmisijā strādājuši 4 vīrieši un 5 sievietes, kopā 9 algoti darbinieki, bez tam gadījumu darbos piedalījušies 9 vīrieši un 7 sievietes. Ar iekšmisijas darbu iepazīnušās arī vēl 8 interesentes.

Še nav ieskaitītas Iekšējās misijas Palīdzības komitejas un Rokdarbu sekcijas darbinieces.

17. Iekšējās misijas palīdzības komiteja. 1936. gadā darbojās sekojošās iekškomisijas palīdzības komitejas sekcijas: 1) teoloģiski zinātniskā sekcija; 2) iekšmisijas propagandas sekc.; 3) sarīkojumu un finanču sekc.; 4) saim-

niecības, 5) garīgās literatūras izplatīš. sekc., 6) mūzikālā un 7) rokdarbu sekcija. Palīdzības komitejā sastāvēja 70 dalībnieces.

Kopsavilkums. 1936. gadā Iekšējā misija noturējusi Rīgā savos pulciņos pieaugušiem 276 dievkalpojumus, jaunatnei 50 sanāksmes, bērniem 404 san., kopā 730 dievkalpojumus-sanāksmes.

Rīgas baznīcās un kapos noturēti 27 iekšmisijas dievkalpojumi.

Čigānu misijā noturēti 107 dievkalpojumi.

Provincē noturēti 107 dievkalpojumi.

1936. gadā iekšmisija noturējusi kopā 971 dievkalpojumu-sanāksmi.

Starp citu izdarīti apmeklējumi Sarkanā Krusta slimnīcā — 1430, svētdienās nodarbināto misijā — 8900, ostu rajonos — 1392, naktsmisijā — 150. Kopā izdarīti 11.872 apmeklējumi.

Šajā pārskatā neietilpst ziņas par Iekšējās misijas darbu Jelgavā.

Rīgas ev.-lut. latviešu draudžu palīdzības (sieviešu) komiteju savienība.

1933. g. 2. decembrī Latv. ev.-lut. baznīcas Iekšējā misija sarīkoja Doma baznīcas iesvētāmo zālē Rīgas draudžu palīdzības komiteju 1. konferenci, kurā atklāja Rīgas prāvests A. Kundziņš. Konferencē radās doma kopēju darbu veikšanai nodibināt Rīgas ev.-lut. latv. draudžu palīdzības komiteju savienību. 1934. g. 7. februārī Rīgas prāvesta A. Kundziņa vadībā notika draudžu palīdzības komiteju pārstāvja sanāksme, kurā pieņēma savienības noteikumus, ko iesniedza Baznīcas Virsvaldei, un ievēlēja valdi. 1935. g. 16. oktobrī notika Rīgas draudžu palīdzības komiteju 2. konference Pā-

vila dr. namā. 1936. g. 22. aprīlī savienība sarīkoja tuvināšanās vakaru, bet 1937. g. 20. aprīlī notika Rīgas draudžu palīdzības komiteju 3. konference Pāvila dr. namā. Konferenci atklāja archibīskaps prof. Dr. T. Grīnbergs. Cand. theol. A. Pone referēja par tematu „Kristīgās sievietes darbs citās zemēs“, pēc tam katra Rīgas draudžu palīdzības komiteja sniedza savu darbības un kases pārskatu. Pēc mūzikāliem priekšnesumiem labi apmeklēto konferenci slēdza prāv. A. Kundziņš.

Rīgas draudžu palīdzības komitejas strādā katra savā draudzē, bet bez tam visas savienībā apvienotās komitejas veikušas vēl sekojošus kopējus darbus: 1935. g. sarīkots koncerts Doma baznīcā negaisa un krusas postījumos cietušiem par labu. Koncerta atlikumu Ls 900,— savienība nosūtījusi četrām negaisā cietušām draudzēm. 1936. g. Ziemassvētkos Rīgas nespējnieku patversmēs savienība apdāvinājusi 1040 nespējniekus. Savienība ņēmusi līdzdalību Rīgas pils. sabiedriskās palīdzības komitejā un ziedojusi līdzekļus tās mērķu sekmēšanai, bet Uzvaras laukuma izbūvei savienība ziedojusi Ls 300,—. Savienība rīkojusi koncertus, vakarus u. taml. un bez tam ņēmusi līdzdalību draudžu un draudžu darbinieku jubilejās un citos svinīgos gadījumos, reprezentējot visas Rīgas draudžu palīdzības komitejas.

Savienības valdē neievēl personas, bet pilnsapulce nozīmē draudzes, kas sūta valdē savas pārstāves. Priekšnieci — O. Birģeļa kundzi — sūta Rīgas Lutera dr. palīdz. komiteja, sekretāri — J. Vējiņa kundzi — Doma bazn. latv. dr. palīdz.

komiteja un kasieri — O. Ferliņa kundzi — Pāvila dr. palīdz. komiteja. Savienībā kā goda priekšsēdētājs ieiet Rīgas prāvests A. Kundziņš. Bez tam uz noteikumu pama-

tā savienības valdē ieiet Iekšējās misijas priekšnieks māc. E. Bergs un Iekšējās misijas inspektors māc. P. Detlavs.

Ā r z e m e s

Divus lielus teologus mūžībā aizvadot.

1. Rūdolfs Otto (Rudolf Otto) 1869.—1937. „Das Schaudern ist der Menschheit bestes Teil Wie auch die Welt ihm das Gefühl verteuere Ergriffen fühlt er tief das Ungeheuer“ — šos Fausta vārdus bija licis ievadam savai ievērojamai grāmatai „Das Heilige“ (München — 1936²⁵!) Rūdolfs Otto.

Tie labi raksturo nevien šī viņa darba ideju, bet tos var attiecināt arī uz pašu lielo zinātnieku. Viņš bija uzdrošinājies skatīt svēto — šo visas reliģijas pirmo un pamata principu, un rādījis to ne tikai zinātnieka vērojumu prizmā, bet arī savas dziļās reliģiozās personības apgaismojumā. Raksturīga ir kāda O. vēstule no Ziemeļ-Afrikas (publicēta „Christliche Welt — 1911. g. 708. sek. lpp.), kurā viņš atstāsta dziļo pārdzīvojumu, ko viņā arvien izsaucot pazīstamie liturģijas vārdi: „svēts, svēts, svēts“, vienalga vai tos izrunājuši kardināli kā „sanctus“ Svētā Pētera katedrālē vai kā „hagios“ Jēruzālemes patriarchs, vai arī kādā mazā svētnīcā tos čukstējušas klusā lūdzēja lūpas.

Un 1917. gadā, atradis sintezi starp savām zinātniskām studijām un personīgo pārdzīvojumu, O. laiž klajā minēto darbu, kas kļuvis par vienu no sistemātiskās teoloģijas literā-

tūras stūrakmeņiem. Tas tulkots jau vairākās valodās (angļu, zviedru, spāņu, itāļu, franču, dāņu, pat japāņu) un guvis tik dzīvu atsaucību visā teoloģiskajā gara pasaulē, ka autora papildinājumam pievienojis vēl divas grāmatas: „Das Gefühl des Überweltlichen“ (München, 1932.) un „Sünde und Urschuld“ (arī 1932.).

Šai teoloģijas nozarē vēl jāmin viņa pirmie zinātniskie darbi par Luteru un Šleiermacheru un no vēlākiem darbiem: „Kantisch — Fries'sche Religionsphilosophie“ (Tübingen, 1932.), „West-östliche Mystik“ (München, 1929²).

Bet O. nav apmierinājies ar pētījumiem vienā teoloģijas nozarē vien.

O. publicējis vēl ļoti ievērojamus darbus reliģiju vēsturē: „Gnadenreligion Indiens und das Christentum“ — München, 1930; „Rabindranath Tagores Bekenntnis“ — Tübingen, 1931. (ar Tagori O. saistījusi personīga draudzība), „Gottheit und Gottheiten der Asier“ — Giessen, 1932; Indijas reliģisko oriģināltekstu tulkojums: „Dīpikā des Nivāsa“ — Tübingen, 1916; „Bhagavad-Gita“ — 1935. u. c.

Arī pirkristīgās reliģijas pētniecībā godam minams O. vārds. Viņa „Leben und Wirken Jesu nach historisch-kritischer Auffassung“ — 1905. g. sacēlis lielu uztraukumu tā laika „pozitīvos“ zinātniekos un sagādājis

pat kavēklus O. zinātniskai darbībai. O. pēdējais monumentālākais darbs (iepriekšējā papildinājums un pārstrādājums) — „Reich Gottes und Menschensohn“ izsaucis dzīvas pārrunas jaunderbnieku starpā, izvirzīdamies intereses degpunktā ar R. Bultmaņa (R. Bultmann) rakstu „Reich Gottes und Menschensohn“ — Theologische Rundschau 1937. Nr. 1 (šo darbu vērtējuši arī O. Baumgartens — „Christliche Welt“ 1934. Nr. 7/8, K. Kundziņš — „Ceļš“ 1935. 4. nr. u. c.).

Tāpat O. bagātās zināšanas dabas zinībās un filozofijā devušas vērtīgus pētījumus „Naturalistische und religiöse Weltansicht“ — Tübingen, 1909; „Immanuel Kants — Grundlegung zur Metaphysik der Sitten“ — München, 1930. u. c. Tie modinājuši dibinātu ievēribu arī neteologos.

Visi O. darbi liecina par autoru, kuŗu vadījusi visur viena un tā pati dziņa: slāpes pēc arvien pilnīgākas patiesības, ko atbalsta neatlaidīgas avotu studijas un zinātnieka drošais skats problēmu risinājumos.

Bet O. raksti praktiskās teoloģijas nozarē — sevišķi viņa ierosinājumi liturģijas izkopšanā: Zur Erneuerung und Ausgestaltung des Gottesdienstes — Giessen, 1925; „Das Jahr der Kirche in Lesungen und Gebeten“ — München, 1927; periodiskais izdevums „Liturgische Blätter“ (izdots sadarbībā ar G. Menšingu) — rāda, ka viņš nav apmierinājies ar teorētisku skatu vien, bet zinātnes lāpu iznesis tautā un draudzē.

Tikai vēlākās paaudzes varbūt pienācīgi novērtēs šos viņa ierosinājumus, bet garām tiem nedrīkst paļiet neviens, kam sirdī deg šis tagadnes aktuālo problēmu ugunis.

Tā mūsu priekšā nostājas nevien liels zinātnieks, bet arī liela personība, kas savam mūžam par uzdevumu spraudis: 1) laikmetā, kad tik daudz blakus strāvas tiekušās saduļķot arī reliģijas skaidros ūdeņus, izcēl tās īpatnējo, irracionālo momentu — „numinozo“, kas uzliesmo tikai dvēseļu dziļumos, izsaucot tur šī numinozā izjūtu (Gefühl), nojautu (Ahnung), divināciju.

2) Saraut šauro dogmātisko aizspriedumu loku, rādot vērtīgo arī citās nekristietišu reliģijās un skaidrojot no sārņiem īstos kristietības ideālus. Tas bijis arī šī mūža nopelns.

O. pēdās gājuši un iet daudz sekojātāji, kuŗu vidū varam minēt arī L. ū. teoloģijas fakultātes bijušo mācības spēku (tagadējo Bonnas universitātes profesoru) — Gustavu Menšingu (Mensching), kas iepazīstinājis ar O. idejām mūsu teologu jauno paaudzi.

O. dzīves gājums īsumā ir šāds: dzimis Reinē (pie Hannoveras), jau agri parādījis savas daudzpusīgās gara dāvanas, nenogurstošs darbs. Studējis Erlangenā un Göttingenā. Nelokamās zinātniskās pārliecības dēļ tam nācies ilgi gaidīt, līdz 1897. g. kļuvis par sistematiskās teoloģijas privātdocentu Göttingenā, vēlāk turpat par ārštata profesoru. Studiju nolūkos apceļojis Ziemeļ-Afriku, Krieviju un Indiju, kur smēlies daudz ierosmes saviem turpmākiem darbiem.

1914. g. aicināts par profesoru uz Breslavu, 1917. g. uz Mārburgu, kuŗai veltīts viņa rosīgākais darbības posms līdz emeritūrai 1929. g. Tomēr arī pēc tam nav atslābusi O. darba rosme un tieši šajos gados publicēti ievērojami viņa darbi.

Vēl daudz nākotnes nodomiem 6. marts liedzis piepildījumu. Bet nav beigusi dzīvot dzirksts no lielā mēģinoza, kas atklājusies arī šajā dzīvē un darbos.

Par O. teoloģisko darbību un vadlīnijām rakstījuši Th. Siegfried „Grundfragen der Theologie bei Rudolf Otto — Gotha, 1931. Carola Barth — apcerējums „Christliche Welt“ 1936. Nr. 21.

2. Ādolfs Deismanis (Adolf Deissmann) 1866.—1937.

Kurš gan vēlēdamies izstaigāt apustuļa Pāvila sarežģītās dzīves un mācības gaitas, nav ņēmis talkā Deismaņa „Paulus“ (Tübingen, 1925²), vai arī sekodams Jaunās Derības paralēlēm hellenisma un romiešu gara pasaulē nebūtu uzmeklējis viņa „Licht vom Osten“ (Tübingen, 1923³). Viņa nenogurstošās filoloģiskās studijas, kurās vērojam viņa darbos „Bibelstudien“ (Marburg, 1895), „Die Urgeschichte des Christentums im Lichte der Sprachforschung“, devušas iespēju daudziem zinātniekiem smelties šie materiālu saviem pētījumiem.

Grieķu bībeles pirmteksta noskaidrošanai neatsverami ir D. pētījumi: „Die sprachliche Erforschung der griechischen Bibel“ (1898), „Die Septuaginta — Papyri und andere altchristliche Texte“ (Veröffentlichungen aus der Heidelberger Papyrus — Sammlung I. — 1905.). Daudzkārtīgie studiju ceļojumi uz orienta zemēm un Grieķiju padarījuši D. par labāko pirmkristietības fona pazinēju. Efesas zemei viņš atkarojis daudz pirmkristīgā laikmeta liecību, piedaloties izrakumos 1926./27. g., ņēmis dalību arī citās arheoloģiskās ekspedīcijās.

Tā mūsu acu priekšā nostājas zinātnieks, kas ieņēmis vadošu vietu nevien savā zemē, bet pazīstams arī tālu pāri tās robežām.

D. darbu augsti vērtējušas daudz ārzemju universitātes, kurū goda doktors viņš bijis.

Ar visu sirdi D. nodevies kristietības vienības idejas veicināšanai. Viņš piedalījies Kopenhagenas, Stokholmas, Lozannas konferencēs kā viens no redzamākiem to darbiniekiem. Viņš izdevis oficiālu pārskatu par Stokholmas konferenci „Die Stockholmer Weltkirchen-konferenz“ (1926.) un idejisku rakstu par Stokholmas kustību „Die Stockholmer Bewegung“ (-Berlin, 1927). Šai idejai gribējies kalpot arī D. pēdējais redzamākais raksts „Una sancta“ (Gütersloh, 1936) — veltījums 1937. oikumenisko konferenču (Oksfordas un Edinburgas) gadam, kas kļuvis par viņa ideju testamentu, jo pašam līdzdarboties šajās sanāksmēs D. nebija vairs lemts.

4. aprīlī š. g. noslēdzies mūžs, kas no sākuma līdz pat beigām veltīts nenogurstošam darbam.

D. dzimis Longenšeidā (Longenscheid), Nasavā, (Nassau), arī viņa tēvs bijis mācītājs.

Teoloģiskās studijas risinājušās Tübingenā un Berlīnē. Akadēmisko darbību D. sācis 1892. g. Marburgā. Tad sekojis īss paidagoģiskās darbības posms Herbornā, pēc kuŗa 1897. g. aicināts par profesoru uz Heidelbergu.

Pēc desmit gadiem (1908. g.) D. pārcēlies uz Berlīni, kur viņa jaundarbinieka darbība guvusi visspilgtāko izpausmi. Berlīnes teoloģiskajā fakultātē ar viņa rūpīgo zinātnisko darbu iepazīsies gandrīz vesela teologu paaudze.

D. nebijis svešs arī baznīcas un kultūras darba lauks — arī šie viņš pierādījis sevi par neatvietojamu darbinieku, kuŗa autoritātes trūkumu sevišķi izjūt Vācijas krustceļos nostādītā baznīca.

Bet arī visiem, kam vien nācies sastapties ar šo vienu no ievērojamākiem mūsdienu zinātniekiem, D. vārds paliks godbijības pilnā atmiņā par darbu, ko viņš veicis zinātnes un visas kristietības labā.

Oikumēniskā kustība

Oikumēnisko konferenci, kas saņāks 12. jūlijā Oksfordā, vadīs prezidijs, kuŗa priekšgalā būs Kenterberijas archibīskaps. Prezidija locekļi būs: archibīskaps Germans no Tiatīras, bīskaps Azaria no Dornavelas (Dienvidindijā), māc. Marks Bōgners no Parīzes un Dr. V. A. Brauns no Ņujorkas. Sestais loceklis, kas pārstāvēs Vāciju un Skandināviju, vēl nav izraudzīts. Kā viesus konferencē sagaida Jorkas archibīskapu, vairākus anglikāņu bīskapus un brīvbaznīcas vadošās personas. No Zviedrijas sagaida Upsalas archibīskapu, no Norvēģijas bīskapu Berggravu, no Somijas Bonsdorfas bīskapu.

*

Gatavojoties uz Oksfordas konferenci, kuŗas temats būs — baznīca, tauta un valsts — daudzās valstīs veic sagatavošanās darbus. Tā Bulgārijā darbojas sevišķas studiju komitejas. Atenās, pirmā pareizticīgo teologu kongresa laikā pārrunāti kopdarbības un domu izmaiņas jautājumi Balkānu valstu pārstāvju starpā. Vācijā sevišķi apsveŗ temat us „Baznīca un tauta“ un „kristie-

tība un nācija“. Bez teologiem sagatavošanās darbos saistīti arī vēsturnieki un juristi. Oksfordas konferencē gatavojas arī Anglija un Zviedrija. Savienotās Valstīs nodarbojas ar problēmu par karu un mieru, ko memorandā cels priekšā Oksfordas konferencē.

Vācija.

23. martā publicēts rīkojums, kas regulē vācu evaņģeliskās baznīcas stāvokli pašreizējā pārejas laikmetā. Tekošās pārvaldes lietas tas nodod baznīcas kancelejas vadītājam, bet naudas lietas finanču nodaļai. Pārkartojumi būs spēkā līdz tam laikam, kad notiks ar valstskanclera Hitlera 15. februāŗa rīkojumu izsludinātā ģenerālsinōde. Par vēlēšanu termiņu, tāpat par viņu veidu vēl līdz šim nekas nav zināms. Domā, ka vēlēšanas tik drīz vēl nav sagaidāmas. Hitlera rīkojumu dzīvi apsprieŗ visā Vācijā un domas par viņu ir stipri dalītas.

*

Evaņģeliskās teoloģijas studentu skaits Vācijā no 1932. gada vasaras līdz 1935./36. gada ziemei stipri samazinājies. Pa daļai tas izskaidrojams ar to, ka Vācijā studentu skaits vispār kritis.

1932. g. Vācijas universitatēs teoloģiju studēja 7085 personas, kas bija pārāk daudz, salīdzinot ar pieprasījumu. 1935. g. teoloģijas studentu skaits bija tikai vairs 4113, tomēr arī tiem nevarēja vairs paredzēt vietas draudzēs. 1935./36. g. ziemas semestrī Tībingenā bija 748, Hallē un Marburgā apmēram 250, Erlangenā 375, Berlīnē 472 un Bonnā 86 teoloģijas studenti.

Anglija.

Kādā intervijā, jautāts par reliģijas mācības stāvokli Anglijas skolās, Londonas bīskaps izteicies, ka viņš nesien kādā inspekcijā iztaujājis 100 skolniekus, no kuriem 50 pilnīgi svešs bijis Lielās Piektdienas stāsts. Kamēr citos mācības priekšmetos vērojams zināšanu pieaugums, ticības mācībā konstatējams pretējais. Bīskaps uzaicina sabiedrību spert soļus šīs parādības novēršanai.

*

Par godu prof. Kārlim Bārtam, kas Aberdīnā noturēja priekšlasījuma ciklu, Evāņģēliskā aliancē Londonā sarīkojusi godināšanu, kurā Bārta nopelnus cildinājuši izcilākie Anglijas baznīcas pārstāvji.

*

Kenterberijas archibīskaps 200 parlamenta locekļu priekšā plašāki runājis par savu aicinājumu: „Atpakaļ pie reliģijas!“, kas angļu tautā radis plašu atbalsi. Angļu baznīcas galva nospraudis sekojošas pamatlīnijas

1) Ticība jāuzglabā dzīvē; 2) jāizbeidz „nāvējošā frazeoloģija“; 3) jāatgūst zaudētā vienība un 4) baznīcai vairāk kā līdz šim jāatsaucas tautas vajadzībām.

Norvēģija.

Oslo bīskapa publicētais gada pārskats liecina, ka Norvēģijas baznīcā pēdējā laikā pieaug gan baznī-

cēnu, gan dievgaldnieku skaits. Tāpat aug kristīto un laulāto skaits. Bīskapa ziņojums par vizitāciju rezultātiem atzīmē dažādu sabiedrisku iestāžu un organizāciju lielo pretimnākšanu baznīcai. Oslo bīskapijā, kur ir 934.273 iedzīvotāju, kristību skaits no 10.572 1935. gadā pieaudzis uz 11.615, laulību skaits no 6613 uz 7211. Dievgaldnieku skaits pieaudzis par 10.000. Kolektes ienesušas 311.763 kronu — 33,336 kr. vairāk kā iepriekšējā gadā. Oslo bīskapijā ir 217 mācītāju un 277 baznīcas.

Rumānija.

Rumānijas sinode, kas sanāca uz valdības pieprasījumu, iesniegusi kulta ministram apstiprināšanai sekojošus lēmumus: 1) Garīdznieki nedrīkst iesvētīt karogus, kas kalpo politiskām cīņām.

2) Rumānijas priesteri nedrīkst apstiprināt zvērustus ar politisku raksturu, vispār piedalīties sarīkojumos, kas neatbilst kristīgai reliģijai.

3) Rumāņu garīdznieki nedrīkst sprediķos aizkārt jautājumus, kas ir politisko partiju cīņu degpunktā. Šo noteikumu neievērošanu atestēs kā disciplināru pārkāpumu.

*

Statistiski dati par Rumāņu baznīcu 1934. gadā: draudžu locekļu skaits — 387.882 dvēseļu, 8377 jaundzimušu, 8362 kristītu, 2768 laulību, 99.872 dievgaldnieki.

Atbild. redaktors: māc. **Gustavs Šaurums.**

Redakcijas kollegija: prof. **K. Kundziņš**, prof. Dr. **V. Maldonis**, prof. Dr. **L. Bērziņš**, doc. Dr. **A. Freļjs**, māc. **P. Detlavs.**

Izdevēja: **Latvijas Ev.-lut. Baznīcas Virsvalde.**